

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

กนก วงษ์ตระหง่าน. การเมืองในระบอบประชาธิปไตยไทย. พระนคร. โรงพิมพ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527.

_____ . การเมืองในสภาผู้แทนราษฎร. พระนคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,

2530

_____ . มติทางการเมืองในปรากฏการณ์ของสังคมไทย. พระนคร : สำนักพิมพ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529.

กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. รายงานการวิจัยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
พ.ศ. 2529. พระนคร : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น กรมการปกครอง, 2530.

กรมพล ท่องธรรมชาติ. รัฐสภาในระบอบการปกครองไทย. พระนคร : โรงพิมพ์สมาคม
สังคมศาสตร์, 2514.

กรมพล ท่องธรรมชาติ, สมบูรณ์ สุขสำราญ และ บริษัท หงษ์ไกรเลิศ, การเลือกตั้งพรรค
การเมืองและเสถียรภาพของรัฐบาล. พระนคร : มาสเตอร์เพรส, 2531.

กองการประชุม สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา. เอกสารสรุปผลงานของรัฐสภา (4 สิงหาคม
2529-29 เมษายน 2531). พระนคร : กองการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการ
รัฐสภา, 2531

กองบรรณาธิการ สยามจดหมายเหตุ. คู่มือเลือกตั้ง 29 27 กรกฎาคม 2529. พระนคร :
สยามบรรณ จำกัด, 2529.

คณะบรรณาธิการ บริษัทมติชน จำกัด. ตำนานรัฐบาลไทย. พระนคร : สำนักพิมพ์พิมพ์เนต, 2532.

จักรกฤษณ์ นรินดีพุดงการ. บุคคลชั้นนำโครงสร้าง แห่งอำนาจและการเมืองในชุมชนไทย.
พระนคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2515.

จรูญ สุภาพ. หลักรัฐศาสตร์ ฉบับพิเศษ แนวทฤษฎีและประยุกต์. พระนคร : สำนักพิมพ์
ไทยวัฒนาพานิช, 2518.

- งานกระตุ้ กองการประชุม สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา. สรุปผลการดำเนินงานเรื่องกระทู้ถาม
4 สิงหาคม 2529-28 เมษายน 2531. สภาฯ ชุดนายชวน หลีกภัย เป็นประธาน
 สภาฯ. พระนคร : กองการพิมพ์สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา, 2531.
- งานผลิตเอกสารรัฐสภา ศูนย์บริการเอกสารและค้นคว้า. ระบบงานรัฐสภา. พระนคร :
 กองการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา ไม่ระบุปีที่พิมพ์.
- ชัยวัฒน์ สถาอานันท์. การเมืองมุษย์รัฐสภาสตรีทวนกระแส. พระนคร : เจริญวิทยการพิมพ์,
 2528.
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช, เศรษฐพร คูศรีพิทักษ์. กลไกรัฐสภา. พระนคร : โรงพิมพ์พิเรนต,
 2518.
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช. การเลือกตั้ง พรรคการเมือง รัฐสภาและคณะทหาร. พระนคร :
 บรรณกิจ, 2524.
- ชาติชาย เียนบำรุง และธำรงค์ศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์ (บรรณาธิการ). บันทึกการเมืองไทย.
 พระนคร : ประชุมช่าง จำกัด, 2530.
- ณรงค์ พ่วงพิศ และ พลศักดิ์ จิรากรศิริ (บรรณาธิการ). สังคมไทย 200 ปี. พระนคร :
 เจ้าพระยาการพิมพ์, 2526.
- ปธาน สุวรรณมงคล. ประวัติสมาชิกรัฐสภาพ.ศ. 2529. พระนคร : โรงการศึกษา
 นายบายนสารณะ สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2529.
- ประหยัด หงษ์ทองคำ. การปกครองท้องถิ่นไทย. พระนคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2526.
- ฝ่ายวิชาการ สโมสรไพศาล (รวบรวม). กฎหมายปกครอง พ.ศ. 2525. พระนคร :
 สโมสรไพศาลการพิมพ์, 2527.
- พิชัย แก้วสารานู, สมเจตน์ นากเสรี และ วรวิทย์ บารู. การเลือกตั้งปี 2529
ศึกษาการมีกระบวนการหาเสียงและระบบหัวคะแนน. พระนคร : มุขนิธิเพื่อการ
 ศึกษาประชาธิปไตยและการพัฒนา, 2531.
- มนุชฎี วัฒนภักเมร, ข้อมูลพื้นฐานพรรคการเมืองปัจจุบัน และพรรคการเมืองกับการเลือกตั้งปี
2525-2529. พระนคร : ศูนย์การพิมพ์พลชัย, 2529.
- ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525. พิมพ์ครั้งที่ 2. พระนคร :
 อักษรเจริญทัศน์, 2526.
- วิจิตรรา พึ่งลัดดา (รวบรวม). รัฐธรรมนูญ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง. พระนคร : โรงพิมพ์
 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2524.

ศูนย์บริการเอกสารและค้นคว้าสำนักงานเลขาธิการรัฐสภา. ภาพและประวัติสมาชิกรัฐสภา

พ.ศ. 2529. พระนคร : กองการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา, 2530.

____. รัฐสภาไทย. พระนคร : กองการพิมพ์สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา, ไม้ระบู่ปีที่พิมพ์.
สมบัด จันทรวงศ์. การเมืองเรื่องการเลือกตั้ง ศึกษาเฉพาะกรณีการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ.

2529. พระนคร : มูลนิธิเพื่อการศึกษาประชาธิปไตยและการพัฒนา, 2530

สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา. รวมกฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับ และคำสั่งเกี่ยวกับงานของ

รัฐสภา. พระนคร : บริษัทอร่ามบุญ (ประเทศไทย) จำกัด, 2529.

สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา, สรุปผลงานของรัฐสภาปี 2530. พระนคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด

ป. สัมพันธ์พาณิชย์, 2531.

สุจิต บุญบงการ. บทบาทของสภานิติบัญญัติ. พระนคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2526

อุทัย หิรัญโรต. การปกครองท้องถิ่น. พระนคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสไตร์, 2523.

วิทยานิพนธ์

นนทลี หวัง เทอดเกียรติ. "การศึกษาเปรียบเทียบผลกระทบของความรู้สึกลงทางการเมือง
ต่อหน้าที่และบทบาทของสมาชิกสภาจังหวัดและสมาชิกสภาเทศบาล : ศึกษาเฉพาะ
กรณี จ. เชียงใหม่ และ จ. แม่ฮ่องสอน." วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชา
การปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525.

ไพรัชต์ สุนทรวิงค์กมล. "บทบาทในทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่น ศึกษาเฉพาะกรณีสมาชิกสภา
จังหวัดเชียงใหม่." วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523.

รัฐธนะ สิริธรงค์ศรี. "ผลกระทบของภูมิหลัง ทศนคติทางการเมือง และแรงจูงใจทางการเมือง
ที่มีต่อบทบาททางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดภาคกลาง" วิทยานิพนธ์
ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2530.

วรสิทธิ์ วิจารณ์พานิช. "การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และผลสะท้อนที่มีต่อการปฏิบัติ
หน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร." วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาการ
ปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2516.

หนังสือพิมพ์

หนังสือพิมพ์เดลินิวส์. ฉบับประจำวันวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2532 หน้า 3.

หนังสือพิมพ์สยามรัฐ ฉบับประจำวันที่ 20 มิถุนายน 2530 หน้า 2.

เอกสารอื่น ๆ

กองกรรมาธิการ สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา. "บันทึกการประชุมคณะกรรมการอาหาร
สภาผู้แทนราษฎร. ครั้งที่ 27, พุทธที่ 13 มกราคม 2531.

กองกรรมาธิการ สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา. "บันทึกการประชุมคณะกรรมการการศึกษา
สภาผู้แทนราษฎร." ครั้งที่ 53, พุทธที่ 10 กุมภาพันธ์ 2531.

กองกรรมาธิการ สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา. "บันทึกประชุมคณะกรรมการการอุตสาหกรรม
สภาผู้แทนราษฎร." ครั้งที่ 4, พุทธที่ 11 กันยายน 2529,

กองกรรมาธิการ สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา. "บันทึกประชุมคณะกรรมการการอุตสาหกรรม
สภาผู้แทนราษฎร." ครั้งที่ พ.1/30-พ.34/30, 13 พฤษภาคม 2530-29 ธันวาคม
2530.

โครงการศึกษานโยบายสาธารณะ สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย. ผู้แทนราษฎร
3 กุมภาพันธ์ 2531.

โครงการศึกษานโยบายสาธารณะ สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย : ผู้แทนราษฎร
3 (สิงหาคม 2531)

งานรายงานการประชุม กองการประชุม สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา. "บัญชีรายงานการประชุม
สภาผู้แทนราษฎร, วุฒิสภา, รัฐสภา ตั้งแต่ พ.ศ. 2475-2529.

"พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 216 ลงวันที่ 29 กันยายน 2515
(ฉบับที่ 29) พ.ศ. 2529." ราชกิจจานุเบกษา ฉบับที่ 103.

สมบุรณ์ สุขสำราญ. "การเมือง นักการเมือง และความรับผิดชอบของนักการเมือง."

เอกสารประกอบการสัมมนา เชิงปฏิบัติการ เรื่อง บทบาทของสมาชิกสภาจังหวัด
ในฐานะนักการเมืองท้องถิ่นผู้มีความรับผิดชอบ และควรแก่การยกย่อง ของมหาดไทย,
เอกสารสำเนา

วิทยา สุจริตนารักษ์ "การเมืองการไกลของนักการเมือง" เอกสารประกอบการสัมมนาเชิงปฏิบัติการเรื่อง บทบาทของสมาชิกสภาจังหวัด ในฐานะนักการเมืองท้องถิ่นผู้มีความรับผิดชอบ และควรแก่การยกย่อง ของคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ร่วมกับกรรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, เอกสารอัดสำเนา.

ภาษาอังกฤษ

- Dahl, A. Robert. Modern Political Analysis, 2nd Ed. Engle Wood Cliffs, N.J. : Prentice Hall, 1970.
- Eulau, Heing. Karp, D. Paul. "The Puzzle of Representation : Specifying Components of Responsiveness," in Heing Eulau and John C. Wahlke (Eds.) The Politics of Representation : Continuities in Theory and Research. Beverly Hills : Sage Publication, 1978.
- Locke, John. As Essay Concerning Human Understanding. New York : Meridian Books, 19679.
- Mill, John Stuart. On Liberty. Indianapolis : Bobbs-Merill, 1956.
- Patterson, S.C. and Wahlke, J.C. (eds.). Comparative Legislative Behavior : Frontiers of Research. New York : John Wiley, 1972.
- Pitkin, Hanna Fenichel. The Concept of Representation. Berkeley : University of California Press, 1972.
- Wehmhoener, Arnold, ed. Elite and Development. Bangkok : Workshop Series Report VI, 1975.
- Zoins, Marvin. The Political Elite of Iran. Princeton : Princeton University Press, 1971.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.

รายชื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เคยเป็นสมาชิกสภาจังหวัด

พ.ศ. 2529

ลำดับ ที่	รายชื่อ	สังกัดพรรค	จังหวัด	เป็นสมาชิก สภาจังหวัดเมื่อ
1	นายกมล จิระพันธ์วานิช	ชาติไทย	ลพบุรี	พ.ศ. 2518-2526
2	นายกาซุง ประภากรแก้วรัตน์	กิจสังคม	ชัยภูมิ	พ.ศ. 2524
3	นายเกษม รุ่งธนเกียรติ	กิจสังคม	สุรินทร์	พ.ศ. 2528
4	นายแคล้ว นรบดี	กิจประชาคม	ขอนแก่น	พ.ศ. 2490
5	นายเงิน บุญสุภา	ราษฎร	สระบุรี	พ.ศ. 2518, ประธาน สจ.19-22
6	นายจักรพันธ์ ทัดดียกุล	ก้าวหน้า	ฉะเชิงเทรา	พ.ศ. 2518
7	นายจารุณ ไชยลังการณ	ประชาธิปัตย์	เชียงใหม่	พ.ศ. 2517-2522
8	นายจิระ มังคลรังษี	ชาติไทย	ราชบุรี	พ.ศ. 2518
9	นายจิรมิตร เจียมเจริญอุดมดี	กิจสังคม	สกลนคร	พ.ศ. 2524
10	นายเจริญ เขาว์ประยูร	สหประชาชาติ	เชียงใหม่	พ.ศ. 2517-2522
11	ร้อยโทชวลิต เตชะไพฑูริย์	ประชาธิปัตย์	กรุงเทพฯ	พ.ศ. 2527-2528
12	ร้อยเอกชะโรดม รัตนเสถียร	ประชาธิปัตย์	นนทบุรี	พ.ศ. 2510
13	นายชัย ชิดชอบ	สหประชาชาติ	บุรีรัมย์	สจ. 5 สมัย
14	นายชายชัย ปทุมรักษ์	ชาติไทย	นครปฐม	พ.ศ. 2518-2526
15	นายชาวุฒิชัย ไพรัชกุล	สหประชาชาติ	เชียงใหม่	พ.ศ. 2523, 2526 และ 2528
16	นายเชวง วงศ์ใหญ่	สหประชาชาติ	พะเยา	พ.ศ. 2590, 2494, 2498 และ 2500
17	นายเชาวกิต สุขสวัสดิ์	สหประชาชาติ	อุดรธานี	พ.ศ. 2523-2529
18	นายไชยวัฒน์ พรหมประสิทธิ์	ชาติไทย	หนองคาย	พ.ศ. 2518-2526
19	นายไชยศิริ เรืองกาญจนเศรษฐ์	กิจสังคม	อุบลราชธานี	พ.ศ. 2517

ลำดับ ที่	รายชื่อ	สังกัดพรรค	จังหวัด	เป็นสมาชิก สภาจังหวัดเมื่อ
20	นายดลิต รังคศิริ	ชาติไทย	แพร่	พ.ศ. 2518
21	นายเด่น รัตนะมีนา	ประชาธิปัตย์	ปัตตานี	พ.ศ. 2512
22	นายวิฑก รอดรักษา	ประชาธิปัตย์	พิจิตร	พ.ศ. 2510-2517, 2519
23	นายไตรภพ เมาะรังษี	ประชาธิปัตย์	อุดรธานี	พ.ศ. 2528
24	นายถวัล ฤกษ์ร่าย	สหประชาชาติไทย	กำแพงเพชร	พ.ศ. 2522-2526
25	นายทองสวย สหสัมพันธ์	ประชาธิปัตย์	อุดรธานี	พ.ศ. 2526-2529
26	นายธนา เมตตารักานนท์	กิจสังคม	อุบลราชธานี	พ.ศ. 2518-2526
27	นายธวัชชัย อนามพงษ์	ประชาธิปัตย์	จันทบุรี	พ.ศ. 2519, ประธาน สจ. 2528
28	นายนิคม แสนเจริญ	กิจสังคม	ชลบุรี	พ.ศ. 2524
29	นายนิยม วรปัญญา	ชาติไทย	ลพบุรี	พ.ศ. 2515
30	นายนิรันดร์ นาเมืองรักษ์	กิจสังคม	ร้อยเอ็ด	พ.ศ. 2523-2528
31	นายบุญชู วิจารณ์เสถียร	กิจประชาคม	นครสวรรค์	พ.ศ. 2503-2511, 2512
32	นายบุญถึง พลพานิชย์	ราษฎร	นครราชสีมา	พ.ศ. 2526
33	นายบุญธง สงฆ์ประชา	ชาติไทย	ชัยนาท	พ.ศ. 2490
34	นายบุญส่ง ชำนาญกิจ	ประชาธิปัตย์	นครศรีธรรมราช	พ.ศ. 2523
35	นายบุญเอื้อ ประเสริฐสุวรรณ	ชาติไทย	ชัยนาท	สจ. 4 สมัย
36	นายบุญส่ง สมใจ	สหประชาชาติไทย	ปราจีนบุรี	สจ. 2 สมัย
37	นายปณวัตร เลี้ยงผ่องพันธุ์	มวลชน	บุรีรัมย์	พ.ศ. 2518-2519
38	นายประชา บุญยเนตร	สหประชาชาติไทย	เลย	พ.ศ. 2511
39	นายประทวน รมนานนท์	ชาติไทย	เชียงราย	พ.ศ. 2512 (พระนคร)
40	นายประทีป นามประกาย	กิจสังคม	สกลนคร	พ.ศ. 2522
41	นายประมวล สภาวสุ	ชาติไทย	พระนครศรีอยุธยา	ไม่ระบุ
42	นายประยุทธ์ สิริพานิชย์	กิจสังคม	มหาสารคาม	พ.ศ. 2519
43	นายประยูร จอประยูร	ประชากรไทย	นนทบุรี	พ.ศ. 2496
44	นายประสาน ดำนกุล	สหประชาชาติไทย	นครราชสีมา	พ.ศ. 2519
45	นายปรีชา บุญมี	ประชาธิปัตย์	ปัตตานี	พ.ศ. 2519

ลำดับ ที่	รายชื่อ	สังกัดพรรค	จังหวัด	เป็นสมาชิก สภาจังหวัดเมื่อ
46	นายปรีชา เร่งสมบูรณ์สุข	สหประชาธิปไตย	เลย	พ.ศ. 2528
47	นายปัญญา เกสรทอง	ชาติไทย	เพชรบูรณ์	พ.ศ. 2500-2511
48	นายพิชัย มงคลวิรุณ	ประชาธิปไตย	กาฬสินธุ์	พ.ศ. 2522-2527
49	นายพนิจ จันทรสุนทร	สหประชาธิปไตย	ลำปาง	พ.ศ. 2510-2517
50	นายพิบูลย์ พงศ์ธเนศ	ประชาธิปไตย	นราธิวาส	พ.ศ. 2523
51	นายไพโรจน์ เกรือรัตน์	ชาติไทย	ศรีสะเกษ	หลายสมัย
52	นายไพโรจน์ ชัยพร	กิจสังคม	สมุทรสงคราม	พ.ศ. 2516-2518
53	นายมานะ แพรสกุล	สหประชาธิปไตย	เชียงใหม่	พ.ศ. 2523
54	นายมารุต บุณนาค	ประชาธิปไตย	กรุงเทพฯ	ไม่ระบุ
55	นายมีชัย พันธูร	สหประชาธิปไตย	กำแพงเพชร	พ.ศ. 2511-2517
56	นายยรรยง ร่วมพัฒนา	กิจสังคม	สุรินทร์	พ.ศ. 2523-2528
57	นายรักเกียรติ สุขชนะ	กิจสังคม	อุดรธานี	พ.ศ. 2523
58	นายเรืองวิทย์ ลีศักดิ์	ประชาธิปัตย์	กำแพงเพชร	พ.ศ. 2518-2526
59	นายวิเชียร คันฉ่อง	ประชาธิปไตย	ตรัง	พ.ศ. 2518
60	นายวิทยา ชันอาสา	ประชาธิปไตย	อุบลราชธานี	พ.ศ. 2526, 2528
61	นายวิสาร เตชะธีราวัฒน์	รวมไทย	เชียงราย	พ.ศ. 2526, 2528
62	นายวีระ ปัทมสิริวัฒน์	ชาติไทย	พิษณุโลก	พ.ศ. 2519, 2524, 2528
63	นายวาทัย ภิญญสาส์น	ประชาธิปัตย์	จันทบุรี	พ.ศ. 2522
64	นายวสันต์ อิศรุต	กิจประชาคม	นครสวรรค์	ไม่ระบุ
65	นายสนั่น พยัคฆกุล	ประชาธิปไตย	นครราชสีมา	พ.ศ. 2523-2526
66	นายสมนเฝ้าะ ภิปะรี	ประชาธิปไตย	สงขลา	พ.ศ. 2523
67	นายสมรรค ศิริจันทร์	ประชาธิปัตย์	สมุทรปราการ	พ.ศ. 2510
64	นายวสันต์ อิศรุต	กิจประชาคม	นครสวรรค์	ไม่ระบุ
65	นายสนั่น พยัคฆกุล	ประชาธิปไตย	นครราชสีมา	พ.ศ. 2523-2526
66	นายสมนเฝ้าะ ภิปะรี	ประชาธิปไตย	สงขลา	พ.ศ. 2523
67	นายสมรรค ศิริจันทร์	ประชาธิปัตย์	สมุทรปราการ	พ.ศ. 2510
68	นายสมศักดิ์ เทพสุทิน	กิจสังคม	สุโขทัย	พ.ศ. 2524
69	นายสมศักดิ์ ปรินานันท์กุล	ชาติไทย	อ่างทอง	พ.ศ. 2523 (ประธาน สจ.)

ลำดับ ที่	รายชื่อ	สังกัดพรรค	จังหวัด	เป็นสมาชิก สภาจังหวัดเมื่อ
70	ร้อยโทสมศาสตร์ รัตนศักดิ์	รวมไทย	เชียงราย	พ.ศ. 2507, 2509, 2511
71	นายสวัสดิ์ คชเสนี	มวลชน	บุรีรัมย์	สจ. 5 สมัย
72	นายสวัสดิ์ สืบสายพรหม	ประชาธิปไตย	ศรีสะเกษ	พ.ศ. 2523-2526
73	นายสอาด ปิยารรณ	ชาติไทย	ลำปาง	พ.ศ. 2494, 2502 (2 สมัย)
74	นายสัมพันธ์ แป้นพัฒน์	ประชาธิปไตย	นครศรีธรรมราช	พ.ศ. 2523
75	นายสัมพันธ์ เลิศนุวัฒน์	ประชาธิปไตย	กรุงเทพฯ	พ.ศ. 2527
76	นายสุชาติ โชคชัยวัฒนากร	กิจสังคม	มหาสารคาม	พ.ศ. 2528
77	นายเสนีย์ มะดากะกุล	กิจประชาคม	นราธิวาส	พ.ศ. 2525-2528
78	นายสุวิทย์ คุณภักดี	กิจสังคม	ขอนแก่น	พ.ศ. 2525-2526
79	นายเสริมศักดิ์ การุญ	ประชาธิปไตย	ระยอง	พ.ศ. 2511
80	นายวิสา พัฒน	ประชาธิปไตย	สงขลา	พ.ศ. 2511
81	นายองอาจ เสนาธรรม	รวมไทย	เชียงราย	พ.ศ. 2518-2528
82	นายอร่าม ไร่หวัระ	ชาติไทย	ชัยภูมิ	พ.ศ. 2523
83	นายอารีเพ็ญ อุดรสิทธิ์	ประชาธิปไตย	นราธิวาส	พ.ศ. 2523
84	นายอาพล ศิริวัฒนกุล	รวมไทย	ลำปาง	พ.ศ. 2518
85	นายอิสสระ สมชัย	ราษฎร	อุบลราชธานี	พ.ศ. 2526, 2528
86	นายเอี่ยม ทองใจสด	ประชาธิปไตย	เพชรบูรณ์	พ.ศ. 2523

- ที่มาของข้อมูล 1. บธาน สุวรรณมงคล. ประวัติสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2529. พระนคร :
โครงการศึกษานโยบายสาธารณะ สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย,
2529 หน้า 145-318.
2. แผนกทะเบียนและสถิติ สำนักงานเลขาธิการสภา
3. จากใบสอบถามแรกเข้าที่ ส.ส. ตอบในวันมารายงานตัว เมื่อได้รับ
เลือกตั้งต่อสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
(รวบรวมโดยผู้วิจัย)

ภาคผนวก ข.

ระเบียบและวิธีการของการตั้งกระทู้ถาม, การเสนอญัตติ, การร่างพระราชบัญญัติ ตลอดจนการ
การทำงานของคณะกรรมการ

กระทู้ถาม

ตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2528 หมวด 6 ตั้งแต่ข้อ 116-125 ถึงแม้จะไม่ได้ให้ความหมายของกระทู้ถามโดยตรง แต่ก็สามารถทำให้เข้าใจได้ว่า กระทู้ถามคือคำถามที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรถามเรื่องราวเกี่ยวกับนโยบาย หรือข้อเท็จจริงของรัฐมนตรีร่วมรัฐบาลในฐานะผู้รับผิดชอบด้านบริหาร ดังนั้นกระทู้ถามจึงเป็นวิธีการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินอย่างหนึ่งของรัฐสภาไทย กระทู้ถามได้ถูกนำมาใช้เป็นครั้งแรกโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2475 ได้กำหนดไว้ในมาตรา 40 วรรคสองว่า "ในที่ประชุมสมาชิกทุกคน มีสิทธิตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรีในข้อความใด ๆ อันเกี่ยวกับการงานในหน้าที่ได้ แต่รัฐมนตรีย่อมทรงไว้ซึ่งสิทธิที่จะไม่ตอบ เมื่อเห็นว่าข้อความนั้น ๆ ยังไม่ควรเปิดเผย เพราะเกี่ยวกับความปลอดภัยหรือประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน" ต่อจากนั้นเป็นต้นมารัฐธรรมนูญที่บังคับใช้ในเวลาต่อมา รวมทั้งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521 ก็ได้กำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีสิทธิตั้งกระทู้ถาม ถามรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบได้

ในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐสภา โดยรัฐสภานั้นกระทู้ถามเป็นวิธีการหนึ่งที่มีความสำคัญมาก กระทู้ถามนั้นมักเกิดจากเหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนกับประชาชน โดยสมาชิกรัฐสภาจะตั้งกระทู้ถามถามรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบ เพื่อให้ฝ่ายบริหารทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้น พร้อมทั้งให้ฝ่ายบริหารได้แถลงข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น ตลอดจนแนวทางในการแก้ปัญหาในสภาได้รับทราบ

ต่อกระทู้ถามจะมีบทบาทต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้แก่สมาชิกสภาผู้ตั้งกระทู้ถาม สมาชิกอื่นที่อยู่ในที่ประชุมสภา รัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบในการบริหารประเทศ ข้าราชการผู้ดำเนินงานตามนโยบายของรัฐมนตรี หรือคณะรัฐมนตรี และประชาชนผู้ประสบปัญหาที่เป็นสาเหตุของกระทู้ถาม ดังต่อไปนี้

1. ทำให้สมาชิกรัฐสภาสนใจในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน เมื่อเห็นว่าการบริหารงานของรัฐมนตรีทั้งคณะ ทำให้ประชาชนได้รับความเดือดร้อน นอกจากนี้ ในการตอบกระทู้ถามของรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบยังทำให้สมาชิกรัฐสภาได้ทราบถึงนโยบายรัฐบาลในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับประชาชนที่เป็นเหตุของการตั้งกระทู้ถาม
2. เป็นตัวกระตุ้นให้รัฐบาลสนใจบริหารราชการแผ่นดิน ทั้งในเรื่องที่เป็นปัญหาข้อเท็จจริงและเรื่องที่เป็นปัญหาข้อนโยบาย
3. เป็นเครื่องวัดความสามารถของรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบ เพราะเมื่อรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบไม่สามารถตอบกระทู้ถาม ให้เป็นที่พอใจแก่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแล้ว สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรก็จะมองเห็นถึงความด้อยสมรรถภาพ ในการบริหารของรัฐมนตรีผู้นั้น
4. ช่วยกระตุ้นให้ข้าราชการเอาใจใส่ต่อหน้าที่ราชการมากขึ้น เพราะการที่สมาชิกรัฐสภามีสิทธิ์ตั้งกระทู้ถามถามรัฐมนตรีในปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในการบริหารนั้น ทำให้ข้าราชการต้องรับผิดชอบในการปฏิบัติงานมากขึ้น
5. ทำให้รัฐบาลทราบถึงความเดือดร้อนของประชาชน และการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานของรัฐ

ลักษณะของกระทู้ถาม

คำถามของกระทู้ถามที่สมาชิกตั้งถามรัฐมนตรีนั้น มีได้สองลักษณะคือ คำถามที่เกี่ยวกับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐมนตรี และคำถามที่เกี่ยวกับนโยบายการบริหารของรัฐมนตรี

ก. คำถามเกี่ยวกับข้อเท็จจริง ที่เกี่ยวกับงานในหน้าที่ของรัฐมนตรี ส่วนใหญ่แล้วมักเป็นการถามเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นกับประชาชนในท้องถิ่น ที่สมาชิกผู้ตั้งกระทู้ถามได้รับเลือกตั้งเข้ามา และมักเป็นปัญหาเฉพาะหน้าที่ต้องการการแก้ไขหรือต้องการให้รัฐมนตรีชี้แจง

ข. คำถามเกี่ยวกับนโยบายการบริหารของรัฐมนตรี เป็นคำถามที่สมาชิกตั้งขึ้นเมื่อเห็นว่าการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาลไม่เป็นไปตามนโยบายที่ได้แถลงไว้ต่อสภา หรือดำเนินการบริหารงานผิดพลาดไม่ตรงตามนโยบาย

การตั้งกระทู้ถามมีจุดมุ่งหมายอยู่ประเด็นหนึ่ง คือเพื่อให้รัฐมนตรีและผู้อื่น เข้าใจประเด็นได้อย่างชัดเจน ข้อบังคับการประชุมจึงกำหนดให้คำถามข้อเท็จจริงที่อ้าง และคำชี้แจงประกอบจะต้องเป็นข้อความที่ไม่ห่มเพื่อย วนเวียนซ้ำซาก หรือมีลักษณะเป็นการอภัยปราย นอกจากนี้ข้อบังคับการประชุมสภายังกำหนดลักษณะของกระทู้ถามแต่ละกระทู้ถามว่าจะต้องไม่มีลักษณะต้องห้าม

อย่างใดอย่างหนึ่งดังนี้

1. เป็นเชิงประชด เลียดสี หรือแก่งงำใส่ร้าย
2. เคลือบคลุมหรือเข้าใจยาก
3. เป็นเรื่องที่ได้ตอบแล้ว หรือชี้แจงแล้วว่าไม่ตอบ เว้นแต่กระทู้ถามที่ตั้งขึ้นใหม่จะมีสาระสำคัญแตกต่างไปจากกระทู้ถามเดิมที่ถามได้ตอบแล้ว หรือที่ชี้แจงแล้วว่าไม่ตอบ หรือพฤติการณ์ในขณะที่ตั้งกระทู้ถามครั้งหลัง ได้เปลี่ยนแปลงไปจากตอนที่ตั้งกระทู้ถามครั้งแรก
4. เป็นการนำออกความเห็น
5. เป็นปัญหาข้อกฎหมาย
6. เป็นเรื่องที่ไม่มีความสำคัญ
7. เป็นเรื่องส่วนตัวของบุคคลใด ๆ เว้นแต่ที่เกี่ยวกับการงานในหน้าที่ราชการ

ประเภทของกระทู้ถาม

กระทู้ถามมีอยู่ 2 ประเภท ดังนี้

1. กระทู้ถามด่วน
2. กระทู้ถามธรรมดา

กระทู้ถามด่วน เป็นกระทู้ถามที่สมาชิกตั้งขึ้นถามรัฐมนตรี ในเรื่องที่รัฐมนตรีจะต้องรีบชี้แจงหรือดำเนินการโดยทันที ซึ่งเรื่องที่สมาชิกจะตั้งเป็นกระทู้ถามด่วนได้นั้น จะต้องเป็นเรื่องใดเรื่องหนึ่งดังต่อไปนี้

1. เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน
2. เป็นเรื่องที่มีเหตุฉุกเฉิน ที่มีความจำเป็นรีบด่วนอันจะรักษาไว้ซึ่งความปลอดภัยหรือป้องกันภัยพิบัติสาธารณะ
3. เป็นเรื่องที่กระทบกระเทือนต่อความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีหรือเสรีภาพของประชาชนอย่างร้ายแรง
4. เป็นที่กระทบกระเทือนต่อสัมพันธไมตรีระหว่างประเทศ

กระทู้ถามที่ไม่เข้าลักษณะในเรื่องใดเรื่องหนึ่งดังกล่าวแล้ว ก็จะมีข้อกระทู้ถามด่วน หากแต่จะเป็นกระทู้ถามธรรมดาไป ซึ่งข้อบังคับการประชุมได้กำหนดให้เป็นอำนาจของประธานที่จะวินิจฉัยว่ากระทู้ถามใดเป็นกระทู้ถามด่วน หรือกระทู้ถามธรรมดา

การถามและการตอบกระทู้ถาม

ตามข้อบังคับการประชุมสภา การตอบกระทู้ถามกระทำได้สองทางคือ การตอบในที่ประชุมสภา และการตอบในราชกิจจานุเบกษา ซึ่งการตอบกระทู้ถามของรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบจะกระทำโดยวิธีใดนั้น สมาชิกผู้ตั้งกระทู้ถามจะเป็นผู้กำหนดในกระทู้ถาม

1. การถามและการตอบกระทู้ถามในที่ประชุมสภา ส่วนใหญ่สมาชิกผู้ตั้งกระทู้ถามมักจะกำหนดให้รัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องตอบในที่ประชุมสภา ถ้ารัฐมนตรีตอบกระทู้ถามครั้งแรกยังไม่หมดประเด็น หรือตอบไม่เป็นที่พอใจแก่สมาชิกผู้ตั้งกระทู้ถาม ผู้ตั้งกระทู้ถามก็มีสิทธิซักถามได้อีกสามครั้ง แต่ถ้าผู้ตั้งกระทู้ถามซักถามครบสามครั้งแล้วยังไม่หมดประเด็นและผู้ตั้งกระทู้ถามยังติดใจที่จะซักถามต่อไปอีกก็จะ เป็นอำนาจของประธานสภาว่าจะอนุญาตให้ผู้ตั้งกระทู้ถามซักถามต่อไปอีกหรือไม่

2. การถามและการตอบกระทู้ถามในราชกิจจานุเบกษา การตอบกระทู้ถามในราชกิจจานุเบกษาดังกล่าวต่างไปจากการตอบกระทู้ถามในที่ประชุมสภา ตรงที่การตอบในราชกิจจานุเบกษาได้บันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร และได้รับการเผยแพร่โดยทั่วไป แต่การตอบในราชกิจจานุเบกษานั้น สมาชิกผู้ตั้งกระทู้ถามอาจไม่ได้รับคำตอบที่ชัดเจน เพราะไม่มีโอกาสได้ซักถามรัฐมนตรี เหมือนกับการตอบกระทู้ถาม

ผู้ตัด

ในการเสนอเรื่องต่าง ๆ เพื่อให้ที่ประชุมพิจารณาในการประชุมแบบรัฐสภานั้น ผู้เข้าประชุมต้องเสนอเป็น "ผู้ตัด" ผู้ตัดซึ่งเป็นข้อเสนอที่ที่ประชุมได้พิจารณา จึงเปรียบเสมือนกลไกอย่างหนึ่งในการดำเนินงานของรัฐสภา เป็นสิ่งกำหนดจุดมุ่งหมายของเรื่องที่จะประชุม เพราะผู้ตัดทุกเรื่องนั้นย่อมมีจุดมุ่งหมายอยู่ในตัว ทั้งยังทำให้รู้ถึงผลประโยชน์หรือผลกระทบอันอาจเกิดขึ้นด้วย ผู้ตัดจึงมีความสำคัญต่อการดำเนินงานของรัฐสภา 3 ประการ คือ

บัญญัติที่มีต่อฝ่ายบริหาร วิธีการควบคุมที่เด็ดขาดตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ได้แก่ การเสนอ
 ญัตติของเบ็ดตกบิปรายทั่วไป เพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะ ซึ่งจะมีผล
 ให้รัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรีต้องพ้นจากตำแหน่ง

3. กลไกในการประชุมสภา การประชุมแบบรัฐสภานั้นที่ประชุมมีจุดมุ่งหมาย
 เพื่อให้ได้ข้อตกลงในการดำเนินงานของสภาร่วมกัน สมาชิกผู้เข้าร่วมประชุมย่อมต้องการการ
 ประชุมที่มีประสิทธิภาพ และมุ่งหวังความสำเร็จอย่างเป็นประชาธิปไตย ญัตติจึงเข้ามา
 ส่วนเป็นกลไก เพื่อให้การประชุมสภาบรรลุความมุ่งหมาย โดยมีญัตติต่าง ๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกับระเบียบ
 วิธีการประชุม อันนั้นจะนำมาซึ่งความสะดวก รักษาผลประโยชน์ของสภา ปกป้องการฉวย
 โอกาสแก้ไขปัญหาและสร้างความเป็นประชาธิปไตย

ลักษณะการเสนอญัตติ

ก. ญัตติที่เสนอด้วยวาจา ญัตติที่สามารถเสนอได้ด้วยวาจา นั้นต้อง เป็นญัตติซึ่งข้อบังคับ
 การประชุมกำหนดไว้ให้ เสนอด้วยวาจาได้ ส่วนใหญ่จะเป็นญัตติที่เกี่ยวกับระเบียบวิธีปฏิบัติในการ
 ประชุมสภา เพื่อช่วยให้การพิจารณาญัตติหลักสำเร็จลง ได้แก่

1. ญัตติขอให้ปรึกษาหรือพิจารณา เป็นเรื่องด่วน
2. ญัตติขอให้เปลี่ยนระเบียบวาระประชุม
3. ญัตติขอให้ลงมติให้จตุรงานการประชุมกลับ
4. ญัตติขอให้ลงมติห้ามโฆษณาข้อความอันเกี่ยวกับความปลอดภัย หรือ

ประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน

5. ญัตติขอแปรญัตติเฉพาะ เรื่องที่มีชุกฎหมาย
6. ญัตติขอให้รวมระเบียบวาระการประชุมที่เป็นเรื่องเดียวกัน ท่างองเดียวกัน
 หรือเกี่ยวเนื่องกันเพื่อพิจารณาพร้อมกัน
7. ญัตติขอให้ส่งปัญหาไปยังคณะกรรมการเพื่อพิจารณา
8. ญัตติขอให้บุคคลใดส่งเอกสาร หรือมาแถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็น
9. ญัตติขอให้รวมหรือแยกประเด็นพิจารณาหรือลงมติ
10. ญัตติขอให้เลื่อนการปรึกษาหรือการพิจารณา
11. ญัตติขอให้เบ็ดตกบิปราย
12. ญัตติขอให้ยกเรื่องอื่นขึ้นปรึกษาหรือพิจารณา
13. ญัตติเสนอวิธีลงคะแนนเสียง ในการลงคะแนนโดยเปิดเผยหรือลับ
14. ญัตติขอให้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติ โดยคณะกรรมการได้มสภา

15. ผู้ตัดสินข้อพิพาทข้อบังคับการประชุมข้อใดข้อหนึ่ง ทั้งหมดหรือบางส่วนเป็นการชั่วคราวเฉพาะกรณี

16. ผู้ตัดสินที่ประธานอนุญาตตามที่เห็นสมควร

ข. ผู้ตัดสินที่เสนอเป็นหนังสือ โดยทั่ว ๆ ไปแล้ว ผู้ตัดสินต้องเสนอเป็นหนังสือ และผู้ตัดสินที่กำหนดให้เสนอเป็นหนังสือนี้ มักจะเป็นผู้ตัดสินที่สำคัญ จึงได้กำหนดให้เสนอเป็นหนังสือ เพื่อให้สมาชิกจะได้มีโอกาสเข้าไปศึกษาล่วงหน้า มีลักษณะเป็นผู้ตัดสินหลักงานตัวผู้ตัดสินนั้นเอง ได้แก่

1. ผู้ตัดสินร่างพระราชบัญญัติ
2. ผู้ตัดสินขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ
3. ผู้ตัดสินขอเปิดอภิปรายทั่วไป เพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะ
4. ผู้ตัดสินขอเปิดอภิปรายทั่วไป
5. ผู้ตัดสินข้อหาวินิจฉัยชี้ขาดสมาชิกพ้นจากสมาชิกภาพ (มาตรา 82)
6. ผู้ตัดสินข้อหาปล่อยสมาชิกผู้ถูกคุมขัง
7. ผู้ตัดสินข้อหาให้สมาชิกภาพของสมาชิกสิ้นสุดลง (มาตรา 81)
8. ผู้ตัดสินข้อหาวินิจฉัยร่างพระราชบัญญัติที่มีข้อความขัด หรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ
9. ผู้ตัดสินข้อหาประชุมลับ
10. ผู้ตัดสินข้อหาคณะกรรมการการกระทำกิจการ หรือพิจารณาสอบสวน หรือศึกษาเรื่อง

ใด ๆ อันอยู่ในอำนาจหน้าที่ของสภา

11. ผู้ตัดสินข้อหาหยั่งร่างพระราชบัญญัติ ซึ่งต้องยับยั้งตามมาตรา 128 ขึ้นพิจารณาใหม่
12. ผู้ตัดสินตีความรัฐธรรมนูญ
13. ผู้ตัดสินตีความข้อบังคับการประชุม
14. ผู้ตัดสินแก้ไขเพิ่มเติมข้อบังคับ
15. ผู้ตัดสินคำนวณ
16. ผู้ตัดสินทั่วไปหรือผู้ตัดสินธรรมดา

ผู้มีสิทธิเสนอผู้ตัดสิน

บุคคลที่มาร่วมประชุมในองค์การนิติบัญญัตินั้น ประกอบด้วยบุคคลหลายฝ่าย ฝ่ายนิติบัญญัติ ได้แก่ สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ฝ่ายบริหาร ได้แก่ คณะรัฐมนตรี นอกจากนั้นก็ยังมีบุคคลภายนอก ซึ่งได้รับแต่งตั้งให้เป็นกรรมาธิการวิสามัญ และผู้ที่ได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรีให้

แจ้งข้อเท็จจริง หรือตอบข้อซักถามของสมาชิก แต่บุคคลที่มีสิทธิเสนอญัตติได้ ได้แก่ สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และคณะรัฐมนตรี ส่วนบุคคลภายนอกนั้นแม้จะมีข้อเสนอที่ต่ออย่างไรก็ตาม อาจเสนอญัตติให้สภาพิจารณาได้ เพราะถือว่ามีสมาชิกสภาเป็นตัวแทนของประชาชนทำหน้าที่ในการเสนอญัตติอยู่แล้ว และในบรรดาผู้มีสิทธิเสนอญัตตินั้นก็ไม่เชื่อว่าจะสามารถเสนอญัตติทุกญัตติได้ ญัตติบางอย่างก็กำหนดไว้เฉพาะว่าผู้ใดจะเป็นผู้เสนอได้

การพิจารณาญัตติของสภานั้น สมาชิกทุกคนมีสิทธิที่จะอภิปรายแม้ว่าจะไม่ได้เป็นผู้เสนอญัตติหรือรับรองญัตติก็ตาม แต่ผู้เสนอญัตติก็จะได้รับการพิจารณาหรืออภิปรายก่อน

จำนวนผู้เสนอญัตติ

จำนวนผู้เสนอญัตติ เป็นเงื่อนไขสำคัญอย่างหนึ่งในการเสนอญัตติ โดยทั่วไปแล้วการเสนอญัตติให้ญัตติหนึ่งสามารถเสนอได้โดยผู้เสนอหนึ่งคนขึ้นไป แต่ญัตติบางญัตติกำหนดจำนวนผู้เสนอขั้นต่ำไว้ว่าจะต้องมีจำนวนเท่าใด เช่น ญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญจะต้องมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสภาผู้แทนราษฎร เข้าชื่อเสนอญัตติ เป็นต้น จำนวนผู้เสนอญัตตินี้ไม่มีการจำกัดจำนวน คงกำหนดไว้เฉพาะจำนวนขั้นต่ำสุด ส่วนจำนวนเพดานบนสูงมิได้กำหนดไว้ ผู้ที่เข้าชื่อเสนอญัตติทุกคนจะมีฐานะเป็นผู้เสนอญัตติเท่าเทียมกัน การอภิปรายในญัตตินั้นผู้เสนอญัตติจึงไม่ควรอภิปรายคัดค้านญัตติของตน เป็นผู้เสนอ

ผู้รับรองญัตติ

ญัตติที่เสนอต่อที่ประชุมสภาเพื่อพิจารณาโดยทั่ว ๆ ไป จะต้องมีการรับรองญัตติ การรับรองญัตติเป็นการแสดงให้เห็นว่ามีผู้อนสนใจ และประสงค์จะให้มีการพิจารณาญัตตินั้น สมาชิกของสภาทุกคนจึงมีสิทธิเป็นผู้รับรองญัตติซึ่งตนมาได้อยู่ในฐานะผู้เสนอ

จำนวนผู้รับรองญัตติ

ญัตติที่เสนอต่อที่ประชุมสภาเพื่อพิจารณา โดยทั่ว ๆ ไป กำหนดไว้ว่าจะต้องมีผู้รับรองไม่น้อยกว่า 5 คน แต่ถ้ามีบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญหรือข้อบังคับการประชุมสภาที่กำหนดไว้เป็นจำนวนเท่าใดก็จะต้องเป็นไปตามนั้น หากมีผู้รับรองไม่ครบตามจำนวนที่กำหนดญัตตินั้นก็จะตกไป

การแก้ไขเพิ่มเติมผู้ตัด

เมื่อได้เสนอผู้ตัดไปแล้ว ถ้าผู้เสนอผู้ตัดพิจารณาเห็นว่าผู้ตัดที่ได้เสนอไปนั้นมีส่วนควรแก้ไขเพิ่มเติม อาจจะเป็นข้อมูลที่ไม่ถูกต้องหรือการให้ถ้อยคำที่ยังไม่เหมาะสม หรือแม้กระทั่งต้องการจะเปลี่ยนแปลงประเด็นสำคัญในผู้ตัด หากผู้ตัดนั้นประธานสภายังไม่ได้สั่งบรรจุเข้าระเบียบวาระประชุม ผู้เสนอผู้ตัดย่อมจะขอแก้ไขเพิ่มเติมผู้ตัดนั้นได้ แต่หากประธานสภาสั่งบรรจุผู้ตัดนั้นเข้าระเบียบวาระประชุมแล้วการแก้ไขเพิ่มเติมจะกระทำได้เมื่อได้รับความยินยอมจากที่ประชุม ซึ่งส่วนใหญ่ที่ประชุมจะให้ความยินยอม เพราะเป็นเพียงการแสดงการยินยอมให้แก้ไขข้อความในผู้ตัดให้เป็นไปตามความประสงค์ของผู้เสนอผู้ตัดเท่านั้น มิได้แสดงว่าที่ประชุมเห็นชอบด้วยกับข้อความที่ขอแก้ไขเพิ่มเติมนั้น เมื่อถึงการพิจารณาผู้ตัดส่วนที่มีการแก้ไขเพิ่มเติม สมาชิกในที่ประชุมอาจจะขอแปรผู้ตัดเป็นอย่างอื่นก็ได้

การพิจารณาผู้ตัด

ผู้ตัดต่าง ๆ เมื่อเสนอโดยถูกต้องแล้ว ประธานสภาก็จะนำเข้าสู่การพิจารณาของที่ประชุมตามกระบวนการพิจารณาผู้ตัดแต่ละชนิด

ก. การอภิปราย ในการพิจารณาผู้ตัดนั้น ประธานสภาจะเปิดโอกาสให้ที่ประชุมได้อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น สนับสนุนหรือคัดค้านในประเด็นของผู้ตัด เพื่อประโยชน์ในการตัดสินใจร่วมกัน ทั้งนี้ การอภิปรายจะต้องกระทำภายใต้ระเบียบข้อบังคับการประชุมของสภาที่ได้วางไว้

ข. การแปรผู้ตัด การแปรผู้ตัด คือ การแก้ไขเพิ่มเติมหรือเปลี่ยนแปลงคำหรือข้อความหรือรายละเอียดในผู้ตัด โดยยังคงประเด็นของผู้ตัดไว้ตามเดิม คำหรือข้อความที่แก้ไขเพิ่มเติมหรือเปลี่ยนแปลงนั้น เรียกว่า คำแปรผู้ตัด

การแปรผู้ตัดมีประโยชน์มาก เพราะเป็นการทำให้สภาได้ข้อตกลงที่เหมาะสมและสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของที่ประชุมก่อนจะลงมติ หากไม่เปิดโอกาสให้มีการแปรผู้ตัดก็จะทำให้การพิจารณาผู้ตัดต่าง ๆ ไม่คล่องตัว ที่ประชุมอาจจะไม่เห็นด้วยกับผู้ตัดนั้น เพียงเพราะคำหรือข้อความบางตอนเท่านั้น หรือที่ประชุมอาจจำเป็นต้องเห็นด้วยกับผู้ตัดนั้น ทั้ง ๆ ที่ต้องการคำหรือข้อความที่เหมาะสมกว่านั้น

การแปรผู้ตักกระทำได้ 3 วิธีคือ

1. การเติมคำหรือข้อความ
2. การตัดคำหรือข้อความ
3. การเปลี่ยนคำหรือข้อความ

ค. การลงมติหรือออกเสียงลงคะแนน เมื่อการอภิปรายในญัตตินั้น ๆ สิ้นสุดลง ประธานสภาจะขอมติจากที่ประชุมตามวิธีการที่รัฐธรรมนูญหรือข้อบังคับการประชุมสภากำหนดไว้ เมื่อสมาชิกลงมติเรียบร้อยแล้ว ก็จะมีการนับคะแนนเสียงและประธานสภาจะประกาศผลต่อที่ประชุมทันที เพื่อที่ประชุมจะได้ทราบผลของการพิจารณาญัตตินั้นว่าผ่านการพิจารณาของสภาหรือตกไป

ร่างพระราชบัญญัติ

ในกระบวนการเสนอและพิจารณาร่างพระราชบัญญัติชั้นในซึ่งบังคับนั้น ถ้าหากถือตามระบบการแบ่งแยกอำนาจโดยเด็ดขาดแล้ว ฝ่ายบริหารจะเข้าไปเกี่ยวข้องกับด้ายไม่ได้เลย เป็นหน้าที่ของฝ่ายนิติบัญญัติเท่านั้นที่จะเสนอร่างพระราชบัญญัติเอง ผิดกับในระบบการแบ่งแยกอำนาจไม่เด็ดขาด ซึ่งฝ่ายบริหารมีสิทธิริเริ่มเสนอร่างพระราชบัญญัติ เพื่อให้ฝ่ายนิติบัญญัติพิจารณา และให้ความเห็นชอบในการประกาศใช้บังคับเป็นกฎหมาย แต่อย่างไรก็ตาม ถ้าจะพิจารณาให้ดีแล้วจะเห็นว่า การให้ฝ่ายนิติบัญญัติมีสิทธิริเริ่มเสนอร่างพระราชบัญญัติแต่ฝ่ายเดียว โดยไม่ให้ฝ่ายบริหารมีส่วนเข้าเกี่ยวข้องด้วยนั้น ย่อมทำให้บรรดาพระราชบัญญัติที่บัญญัติออกมาโดยสภานิติบัญญัติ เป็นกฎหมายที่ดีโดยสมบูรณ์ไม่ได้ เพราะว่าวิธีการในทางทฤษฎีกับในทางปฏิบัติอาจจะไม่เหมือนกัน

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521 ร่างพระราชบัญญัตินั้นจะต้องเสนอต่อสภาผู้แทนราษฎร เพื่อพิจารณาก่อนเสมอ ผู้มีสิทธิเสนอร่างพระราชบัญญัติ ได้แก่

1. คณะรัฐมนตรี
2. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

1. กรณีที่คณะรัฐมนตรีเป็นผู้เสนอ ขอบเขตในการเสนอร่างพระราชบัญญัติของคณะรัฐมนตรีมีอยู่อย่างกว้างขวาง เพราะเหตุว่ากฎหมายนั้นเป็นเรื่องมือในการบริหารประเทศ คณะรัฐมนตรีซึ่งเป็นฝ่ายบริหารราชการแผ่นดิน ย่อมจะต้องรู้ว่าต้องการกฎหมายประเภทไหนไป

บริหารประเทศ โดยหลักการที่กล่าวมานี้คณะรัฐมนตรีย่อมทรงไว้ซึ่งอำนาจในการริเริ่มเสนอกฎหมายใด ๆ อย่างสมบูรณ์ อนึ่งการเสนอร่างพระราชบัญญัติของคณะรัฐมนตรีไม่จำเป็นต้องมีผู้รับรองแต่อย่างใด แต่จะกระทำในรูปขอมติคณะรัฐมนตรีทุกครั้งไป

2. กรณีที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้เสนอ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะเสนอร่างพระราชบัญญัติได้ต่อเมื่อพรรคการเมืองที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นสังกัดอยู่มีมติให้เสนอได้ และต้องมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ของพรรคการเมืองนั้นไม่น้อยกว่า 20 คน รับรองด้วย แต่ถ้าเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงินสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะเสนอได้ก็ต่อเมื่อมีคำรับรองของนายกรัฐมนตรีด้วย

กระบวนการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ

กระบวนการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติของรัฐสภา แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอนคือ

- ก. ขั้นตอนการพิจารณาร่างพระราชบัญญัตินสภาผู้แทนราษฎร
- ข. ขั้นตอนการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติในวุฒิสภา
- ก. ขั้นตอนการพิจารณาร่างพระราชบัญญัตินสภาผู้แทนราษฎร ต้องกระทำเป็นสามวาระและต้องพิจารณาไปตามลำดับซึ่งแยกพิจารณาได้ดังนี้

1. การพิจารณาร่างพระราชบัญญัตินวาระที่หนึ่ง เป็นขั้นพิจารณาหลักการโดยทั่ว ๆ ไปว่าสมควรจะรับหลักการหรือไม่รับหลักการ แห่งร่างพระราชบัญญัตินั้น ถ้าที่ประชุมสภามีมติรับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัตินั้น สภาก็จะพิจารณาในลำดับต่อไป เป็นวาระที่สอง แต่หากที่ประชุมสภามีมติไม่รับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติ ร่างพระราชบัญญัตินั้นก็เป็นอันตกไป

ที่กล่าวมาแล้วข้างต้นนี้ เป็นหลักเบื้องต้นในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัตินวาระที่หนึ่งเท่านั้น แต่จริง ๆ แล้วการพิจารณาร่างพระราชบัญญัตินวาระที่หนึ่งนี้ยังมีขั้นตอนการพิจารณาฉบับซ้ำซ้อนอีกหลายขั้นตอน ได้แก่

1.1 การตั้งคณะกรรมการ ๒ ไปพิจารณาร่างพระราชบัญญัตินั้นก่อนรับ หลักการ

ในระหว่างการอภิปรายในวาระที่หนึ่งนี้ ถ้ามีปัญหาที่ยากต่อ
การวินิจฉัยของที่ประชุม เพื่อประโยชน์แก่การพิจารณาของสภาว่าจะรับหลักการหรือไม่ สภาอาจ
มีมติให้ตั้งคณะกรรมการสามัญหรือวิสามัญพิจารณาก่อนรับหลักการก็ได้ ซึ่งคณะกรรมการที่สภา
ตั้งก็จะไปพิจารณาศึกษาในรายละเอียดข้อเท็จจริง กำหนดเวลาในการพิจารณาก็แล้วแต่ที่ประชุมจะ
กำหนด แล้วจะรายงานพร้อมทั้งเสนอความเห็นต่อที่ประชุมสภาอีกครั้งว่าสภาสมควรจะมีมติรับหลักการ
หรือไม่รับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัตินั้น การเสนอให้ตั้งคณะกรรมการไปพิจารณาร่าง
พระราชบัญญัติก่อนรับหลักการนี้ มักใช้ในกรณีที่ที่ประชุมมีความเห็นแตกต่างกันมากมาย หากที่ประชุม
จะตัดสินใจลงมติดังนั้น ก็อาจเป็นผลเสียในภายหลังได้ วิธีการนี้จึงมีประโยชน์มาก

1.2 คณะรัฐมนตรีขอรับร่างพระราชบัญญัตินั้นไปพิจารณา ก่อนรับหลักการ

ในการพิจารณาในวาระที่หนึ่งถ้าเป็นร่างพระราชบัญญัติที่สมาชิกสภา
ผู้แทนราษฎรเป็นผู้เสนอ คณะรัฐมนตรีจะขอรับร่างพระราชบัญญัตินั้นไปพิจารณาก่อนที่สภาจะลงมติ
รับหลักการก็สามารถกระทำได้ด้วยต้องขออนุมัติจากที่ประชุมเสียก่อนถ้าที่ประชุมอนุมัติ ก็มีผลให้
ต้องรอดการพิจารณาไว้ก่อน ภายในระยะเวลาที่สภากำหนดจนกว่าคณะรัฐมนตรีจะได้ส่งร่างพระราช
บัญญัตินั้นคืนต่อสภา การบัญญัติข้อบังคับขึ้นเช่นนี้มีเจตนาเพื่อที่จะให้คณะรัฐมนตรีซึ่งเป็นฝ่ายบริหาร
ได้มีโอกาสนำร่างพระราชบัญญัตินั้นไปพิจารณาเสียก่อนหรือบอกว่าจะนำไปปฏิบัติได้หรือไม่ แล้ว
จึงนำกลับมาเสนอให้ที่ประชุมทราบเหตุผล เพื่อสภาจะได้พิจารณาอีกครั้งว่า ควรจะรับหลักการ
แห่งร่างพระราชบัญญัตินั้น และให้มีผลใช้บังคับเป็นกฎหมายต่อไปหรือไม่

1.3 การร่วมกันพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ

ในการพิจารณาในวาระที่หนึ่งนี้ สภาอาจมีมติให้พิจารณาร่าง
พระราชบัญญัติหลายฉบับรวมกันก็ได้ โดยจะกระทำได้อันเป็นร่างพระราชบัญญัติที่มีหลักการ
เดียวกัน ทำนองเดียวกันหรือเกี่ยวเนื่องกัน และสภาจะลงมติรับหลักการหรือไม่รับหลักการแห่ง
ร่างพระราชบัญญัติแต่ละฉบับหรือทั้งหมดรวมกันก็ได้ แต่เมื่อสภามีมติรับหลักการแล้ว ให้สภาลงมติว่า
จะชี้ร่างพระราชบัญญัติฉบับใดเป็นหลักในการพิจารณาในวาระที่สองด้วย

2. การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติในวาระที่สอง แบ่งการพิจารณาออกเป็น 2 ขั้นตอนคือ การพิจารณาของคณะกรรมการและการพิจารณาของสภากายหลังจากที่คณะกรรมการได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัตินั้นเสร็จแล้ว

2.1 การพิจารณาของคณะกรรมการ

การพิจารณาของคณะกรรมการ เป็นการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติซึ่งสภาผู้แทนราษฎรได้ลงมติรับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัตินั้นแล้ว โดยคณะกรรมการที่สภามอบหมาย ซึ่งอาจเป็นคณะกรรมการสามัญประจำสภาหรือคณะกรรมการวิสามัญก็ได้ แล้วแต่มติของที่ประชุมสภา ในระหว่างการพิจารณาของคณะกรรมการ สมาชิกมีสิทธิที่จะร่วมพิจารณาร่างพระราชบัญญัตินั้นโดยการขอเสนอเปลี่ยนแปลงหรือเพิ่มเติมข้อความที่ปรากฏอยู่ในร่างเดิมได้ เรียกว่า การแปรญัตติ กล่าวคือ เมื่อสมาชิกผู้ใดเห็นควรขอแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลง หรือเพิ่มเติมข้อความเดิมในร่างพระราชบัญญัติ ก็ให้เสนอคำแปรญัตติล่วงหน้าเป็นหนังสือต่อประธานคณะกรรมการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ ภายในเวลาที่สภาได้กำหนดไว้ ในการเสนอคำแปรญัตติต้องมีสมาชิกรับรองไม่น้อยกว่า 5 คน โดยปกติต้องแปรเป็นรายมาตรา และการแปรญัตติเพิ่มมาตราขึ้นใหม่หรือตัดตอน หรือแก้ไขมาตราเดิม จะต้องไม่ขัดกับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัตินั้น

2.2 การพิจารณาของสภากายหลังจากที่คณะกรรมการ ได้พิจารณา
ร่างพระราชบัญญัตินั้นเสร็จแล้ว

เมื่อประธานสภาได้รับร่างพระราชบัญญัติ และรายงานของคณะกรรมการแล้ว ก็จะมีบรรจุเข้าระเบียบวาระการประชุมภายใน 10 วัน ในขั้นการพิจารณาพิจารณาร่างพระราชบัญญัติวาระที่สองของสภา เป็นการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติตามที่คณะกรรมการรับไปพิจารณาในรายละเอียดเสร็จแล้ว และเสนอต่อสภาเพื่อพิจารณาต่อไป การพิจารณาในวาระที่สองนี้ สภาจะพิจารณาเริ่มต้นด้วยชื่อร่างคำปรารภ แล้วพิจารณาเรียงตามลำดับมาตราในการอภิปรายของสมาชิกให้อภิปรายได้เฉพาะถ้อยคำ หรือข้อความในมาตราที่ได้รับการแก้ไขเพิ่มเติม หรือเปลี่ยนแปลงไปจากร่างเดิมเท่านั้น หรือที่ผู้แปรญัตติส่งวนคำแปรญัตติ หรือที่คณะกรรมการสงวนความเห็นไว้ ทั้งนี้เว้นแต่ที่ประชุมจะลงมติเป็นอย่างอื่น เมื่อได้พิจารณาจนจบร่างแล้วในสภาพิจารณาทั้งร่างเป็นการสรุปอีกครั้งหนึ่ง และในการพิจารณาครั้งนี้สมาชิกอาจขอแก้ไขเพิ่มเติมถ้อยคำได้ แต่จะขอแก้ไขเพิ่มเติมความไม่ได้นอกจากเนื้อความที่เห็นว่ายังขัดแย้งกันอยู่

3. การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติในวาระที่สาม การพิจารณาในวาระนี้ จะไม่มีการอภิปรายในร่างพระราชบัญญัตินั้นอีก ที่ประชุมจะต้องลงมติว่าจะ เห็นชอบหรือไม่เห็นชอบ กับร่างพระราชบัญญัติที่คณะกรรมการพิจารณาเสร็จแล้ว

ผลการพิจารณาในวาระที่สาม แยกพิจารณาได้ดังนี้

1. กรณีที่สภาลงมติไม่เห็นชอบ ร่างพระราชบัญญัตินั้น เป็นอันตกไป
2. กรณีที่สภาลงมติเห็นชอบ ประธานสภาผู้แทนราษฎรก็จะดำเนินการเสนอร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวต่อวุฒิสภาพิจารณาต่อไป

ข. ขั้นตอนการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติในวุฒิสภา เป็นการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่เสนอขึ้นมาจากสภาผู้แทนราษฎร โดยที่วุฒิสภาเป็นสภาทำหน้าที่กลั่นกรองร่างพระราชบัญญัติของวุฒิสภาไว้เป็นพิเศษ กล่าวคือ กรณีเป็นร่างพระราชบัญญัติไม่เกี่ยวกับการเงิน วุฒิสภาจะต้องพิจารณาให้เสร็จภายใน 60 วัน แต่ถ้าร่างพระราชบัญญัตินั้นเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน วุฒิสภาจะต้องพิจารณาให้เสร็จภายใน 30 วัน ทั้งนี้เว้นแต่สภาผู้แทนราษฎรจะได้ลงมติให้ขยายเวลาออกไปได้เป็นกรณีพิเศษ กำหนดวันการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวให้นับเฉพาะวันในสมัยประชุมเท่านั้น และให้เริ่มนับตั้งแต่วันที่ร่างพระราชบัญญัตินั้นมาถึงวุฒิสภา ถ้าหากวุฒิสภาไม่ได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติ ให้แล้วเสร็จภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ก็ให้ถือว่าวุฒิสภาได้ให้ความเห็นชอบในร่างพระราชบัญญัตินั้น

ขั้นตอนการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติของวุฒิสภามีลักษณะดำเนินการทำนองเดียวกันกับการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติในสภาผู้แทนราษฎร กล่าวคือ การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติจะต้องกระทำเป็นสามวาระ ดังนี้

1. การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติในวาระที่หนึ่ง เป็นการพิจารณาและลงมติว่าจะ เห็นชอบหรือไม่เห็นชอบด้วยกับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัตินั้นหรือไม่ อนึ่งการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติในวาระที่หนึ่ง ขึ้นรับหลักการของวุฒิสภา คณะรัฐมนตรีจะขอรับร่างพระราชบัญญัติที่เสนอมาไปพิจารณา ก่อนรับหลักการเหมือน เช่นการพิจารณาในวาระที่หนึ่ง ของสภาผู้แทนราษฎรอีกไม่ได้ เพราะถือว่าร่างพระราชบัญญัติที่เสนอต่อวุฒิสภานั้น ได้ผ่านการพิจารณาให้ความเห็นชอบจากสภาผู้แทนราษฎรแล้ว แต่อย่างไรก็ตาม วุฒิสภาก็มีอำนาจตั้งคณะกรรมการไปพิจารณาร่างพระราชบัญญัตินั้นก่อนที่วุฒิสภาจะมีมติรับหลักการก็ได้ เช่นเดียวกับการพิจารณาในสภาผู้แทนราษฎร

2. การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติในวาระที่สอง เป็นการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติโดยกรรมาธิการที่สภาตั้ง หรือกรรมาธิการเต็มสภาซึ่งขั้นตอนการพิจารณา การแปรญัตติ และการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติของสภากายหลังที่คณะกรรมาธิการพิจารณาเสร็จแล้วก็มีลักษณะเช่นเดียวกับการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎร

3. การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติในวาระที่สาม เป็นการพิจารณาลงมติว่าจะเห็นชอบด้วยหรือไม่เห็นชอบกับสภาผู้แทนราษฎร หรือถ้าในการพิจารณาในวาระที่สองได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมร่างพระราชบัญญัติ ก็ให้ที่ประชุมลงมติว่าให้แก้ไขเพิ่มเติมหรือไม่แก้ไขเพิ่มเติม ในกรณีเช่นว่านี้มีมติให้แก้ไขเพิ่มเติมให้หมายความว่าให้แก้ไขเพิ่มเติมร่างพระราชบัญญัติตามที่พิจารณาในวาระที่สอง และมติไม่แก้ไขเพิ่มเติมให้หมายความว่าวุฒิสภาเห็นชอบด้วยกับสภาผู้แทนราษฎร ในร่างพระราชบัญญัติ โดยไม่มีการแก้ไขเพิ่มเติมแต่ประการใด

ผลการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติของวุฒิสภา แยกพิจารณาได้ดังนี้

1. กรณีที่วุฒิสภาเห็นชอบด้วยกับสภาผู้แทนราษฎร โดยไม่มีการแก้ไขเพิ่มเติม ให้นำร่างพระราชบัญญัตินั้นเป็นอันได้รับความเห็นชอบ จากรัฐสภาแล้ว
2. กรณีที่วุฒิสภาลงมติในวาระที่หนึ่งหรือวาระที่สาม ไม่เห็นชอบด้วยกับสภาผู้แทนราษฎรก็ให้ยับยั้งร่างพระราชบัญญัตินั้นไว้ก่อน แล้วส่งร่างพระราชบัญญัตินั้นคืนไปยังสภาผู้แทนราษฎร
3. กรณีที่วุฒิสภามีมติแก้ไขเพิ่มเติมร่างพระราชบัญญัติ ซึ่งสภาผู้แทนราษฎรลงมติให้ความเห็นชอบแล้ว ก็ให้ส่งร่างพระราชบัญญัติตามที่วุฒิสภาได้แก้ไขเพิ่มเติมนั้นไปยังสภาผู้แทนราษฎร

เมื่อวุฒิสภาได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัตินั้นเสร็จแล้ว ประธานวุฒิสภาจะต้องแจ้งผลการพิจารณานั้นไปยังประธานสภาผู้แทนราษฎรทราบต่อไป

การยกร่างพระราชบัญญัติ บรรดาพระราชบัญญัติที่จะมีผลใช้บังคับเป็นกฎหมายได้นั้นจะต้องผ่านการพิจารณาและได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภาเสียก่อน จึงจะนำไปประกาศใช้บังคับเป็นกฎหมายได้ แต่บรรดาพระราชบัญญัติที่รัฐสภาจะพิจารณาให้ความเห็นชอบนั้น จะต้องมิใช่ยกขึ้นโดยรวบรวมเจตนารมณ์ต่าง ๆ ในเรื่องที่จะบัญญัติเป็นกฎหมายนั้นมาเรียบเรียงขึ้นเป็นร่างพระราชบัญญัติ

ในการร่างพระราชบัญญัตินั้น ย่อมต้องมีหลักเกณฑ์อันพึงยึดถือไม่ซ้ำว่าจะเขียนขึ้นได้ตามอำเภอใจ มิฉะนั้นแล้วจะเกิดการสับสนหรือขัดกันเองในตัวกฎหมาย ทำให้ไม่เหมาะแก่การใช้ และอาจจะไม่ถูกหลักแห่งความยุติธรรม

การร่างพระราชบัญญัติ หมายถึง การเขียนข้อความในรูปร่างของพระราชบัญญัติ เพื่อเสนอให้รัฐสภาพิจารณาว่าจะประกาศใช้ร่างพระราชบัญญัตินั้นหรือไม่ หรือควรแก้ไขเปลี่ยนแปลงร่างพระราชบัญญัตินั้นประการใด และเพราะเหตุที่ยังไม่ยุติที่ผู้ร่างนี้เองจึงใช้คำว่า "ร่าง"

รูปแบบของร่างพระราชบัญญัติ

รูปแบบของร่างพระราชบัญญัติ ที่ถือปฏิบัติอยู่ในปัจจุบันเป็นไปในลักษณะที่ได้ทำตามอย่างกันมา โดยยึดถือกฎหมายฉบับเก่าเป็นหลัก และพัฒนาขึ้นตามเหตุผลของผู้ร่างและการยอมรับของสภา แบบของร่างพระราชบัญญัติส่วนใหญ่จะมีลักษณะลอกเลียนมาจากกฎหมายของต่างประเทศ โดยนำมาปรับปรุงเพื่อให้เกิดความเข้าใจและความสะดวกในการใช้ รูปแบบของร่างพระราชบัญญัติที่เราถือปฏิบัติกันอยู่ในปัจจุบันแบ่งออกเป็น 3 ส่วนคือ

- ก. ตัวร่างพระราชบัญญัติ
- ข. ส่วนประกอบของร่างพระราชบัญญัติ
- ค. ส่วนประกอบในการเสนอร่างพระราชบัญญัติ

ก. ตัวร่างพระราชบัญญัติ รูปแบบของตัวร่างพระราชบัญญัติมีลักษณะและรายละเอียดโดยสังเขปดังต่อไปนี้

- (1) ชื่อร่างพระราชบัญญัติ
- (2) พระปรมาภิไธย
- (3) วันที่ทรงลงพระปรมาภิไธย
- (4) ข้อความที่แสดงให้เห็นว่า การออกกฎหมายเป็นพระบรมราชโองการของ

พระมหากษัตริย์

- (5) คำปรารภ
- (6) ข้อความที่แสดงให้เห็นว่า การออกกฎหมายของรัฐสภาได้กระหำในนามของ

พระมหากษัตริย์

- (7) มาตรา 1 กล่าวถึงชื่อของพระราชบัญญัติอีกครั้งหนึ่งว่าพระราชบัญญัตินั้นเรียกว่าอะไร
- (8) มาตรา 2 วันใช้บังคับของพระราชบัญญัติ
- (9) เนื้อหา ตั้งแต่มาตรา 3 เป็นต้นไปจนจบตัวร่างจะเห็นเนื้อหาของร่างพระราชบัญญัติ
- (10) ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
- (11) ผู้เสนอร่างพระราชบัญญัติ

ข. ส่วนประกอบของร่างพระราชบัญญัติ เป็นส่วนที่มีใช้ตัวร่างพระราชบัญญัติ แต่นำมาใช้ประกอบการเสนอร่างพระราชบัญญัติ มีลักษณะและรายละเอียดโดยสังเขปดังต่อไปนี้

- (1) บันทึกหลักการและเหตุผลประกอบร่างพระราชบัญญัติ
- (2) แผนที่

บันทึกหลักการและเหตุผล
ประกอบร่างพระราชบัญญัติ.....
.....

พ.ศ.

หลักการ

.....
.....
.....

เหตุผล

.....
.....
.....

ค. ส่วนประกอบในการเสนอร่างพระราชบัญญัติ นอกจากจะต้องมีตัวร่างพระราชบัญญัติ พร้อมด้วยบันทึกหลักการและเหตุผล ประกอบร่างพระราชบัญญัติดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ยังจะต้องมีส่วนประกอบอีกสองประการ ซึ่งมีลักษณะและรายละเอียดโดยสังเขปดังต่อไปนี้

- (1) หนังสือแนะนำและมติของพรรคการเมือง
- (2) ผู้รับรองร่างพระราชบัญญัติ

ลักษณะร่างพระราชบัญญัติที่ดี

1. เป็นร่างพระราชบัญญัติที่ได้ร่างขึ้นโดยถูกต้องตามแบบ หลักเกณฑ์และวิธีการ เพราะหากร่างไม่ถูกต้องตามแบบแล้วจะหาทำให้เสียเวลา
2. เป็นร่างพระราชบัญญัติที่ตรงตามเจตนารมณ์ โดยใช้ถ้อยคำที่ชัดเจนรัดกุม ไม่ใช้ถ้อยคำที่มีความหมายได้หลายอย่าง เพื่อให้ผู้ใช้กฎหมายเข้าใจความหมายได้อย่างถูกต้องและแน่นอนโดยไม่จำเป็นต้องตีความ
3. เป็นร่างพระราชบัญญัติที่มีเหตุผล เหมาะสมกับสถานการณ์และสามารถเป็นไปได้
4. เป็นร่างพระราชบัญญัติที่ต้องมีเวลาในการศึกษา และพิจารณาพอสมควร เพื่อจะได้ไม่เกิดความบกพร่องขึ้น

แบบเสนอร่างพระราชบัญญัติ

ที่.....

.....

เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติ

กราบเรียน ประธานสภาผู้แทนราษฎร

สิ่งที่ส่งมาด้วย ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวข้างต้น พร้อมด้วยบันทึกหลักการและเหตุผล

ข้าพเจ้าขอเสนอร่างพระราชบัญญัติ

.....

.....มาเพื่อได้โปรดนำเสนอสภาผู้แทนราษฎรพิจารณาต่อไป

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

ลงชื่อ ผู้เสนอ

()

สมาชิกพรรค

กราบเรียน ประธานสภาผู้แทนราษฎร

พรรค.....ได้พิจารณาแล้ว

มีมติให้เสนอร่างพระราช

บัญญัติดังกล่าวไว้

ลงชื่อ

()

หัวหน้าพรรคหรือผู้ปฏิบัติหน้าที่แทน

ร่าง

พระราชบัญญัติ

.....(1).....

พ.ศ.

.....(2).....

.....
(3).....

.....(4).....

.....
โดยที่เป็นการสมควร (5).....

.....(6).....

(7) มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า "พระราชบัญญัติ.....
.....พ.ศ.....

(8) มาตรา 2 พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับ

(9) มาตรา 3

.....
มาตรา 4

.....
มาตรา 5

.....(10).....

.....

ลงชื่อผู้เสนอ

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรครับรอง

1.....	2.....
()	()
3.....	4.....
()	()
5.....	6.....
()	()
7.....	8.....
()	()
9.....	10.....
()	()
11.....	12.....
()	()
13.....	14.....
()	()
15.....	16.....
()	()
17.....	18.....
()	()
19.....	20.....
()	()
21.....	22.....
()	()
23.....	24.....
()	()
25.....	
()	

การทำงานของคณะกรรมการ

กรรมการของสภาเป็นสิ่งจำเป็น และมีความสำคัญในการช่วยทำงานของสภาสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี การดำเนินกิจการในอำนาจหน้าที่ของรัฐสภาอาจดำเนินการได้โดยลำพังหรือไม่สมบูรณ์หากขาดระบบกรรมการเข้ามาช่วย

คณะกรรมการของสภามีที่มาจากรัฐธรรมนูญและข้อบังคับการประชุมของสภา โดยคำนึงถึงหลักการแบ่งงานกันทำ หรือเมื่อต้องการความชำนาญในเรื่องเฉพาะด้าน ตามหลักการดังกล่าวจึงเป็นอำนาจของสภา ที่จะเลือกใช้กรรมการในโอกาสใดก็ได้ โดยอาศัยรัฐธรรมนูญและข้อบังคับที่ได้ให้อำนาจไว้

ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา 139 ให้อำนาจสภาตั้งคณะกรรมการไว้ว่า สภามีอำนาจเลือกสมาชิกตั้งเป็นคณะกรรมการสามัญ และมีอำนาจเลือกบุคคลผู้เป็นสมาชิกหรือมิได้เป็นสมาชิกตั้งเป็นคณะกรรมการวิสามัญ เพื่อกระทำกิจการหรือพิจารณาสอบสวนหรือศึกษาเรื่องใด ๆ ตามที่สภามอบหมาย แล้วรายงานต่อสภา ตามหลักการดังกล่าวทำให้เห็นว่า ลักษณะของกรรมการ เปรียบเหมือนสภาเล็ก ประกอบด้วยบุคคลจำนวนหนึ่ง แล้วแต่สภาใหญ่จะเห็นสมควรโดยมีหน้าที่ตามที่สภาใหญ่หรือรัฐธรรมนูญกำหนด กรรมการของสภาจึงเกิดขึ้นจากความจำเป็นเพื่อช่วยเหลือแบ่งเบางานของรัฐสภา ซึ่งมีขอบเขตกว้างขวางและเกี่ยวข้องกับปัญหาซึ่งสลับซับซ้อน กรรมการจึงเป็นคณะทำงานให้กับรัฐสภานั้นเอง

ความสำคัญของคณะกรรมการ

กรรมการมีความสำคัญพอจำแนกได้ดังนี้

1. ทำให้แบ่งเบาภาระของสภา เนื่องจากกิจกรรมต่าง ๆ ของรัฐได้เพิ่มมากขึ้นเป็นลำดับทุกขณะ จำนวนและความสลับซับซ้อนของร่างพระราชบัญญัติ ที่เสนอให้สภาพิจารณาที่เพิ่มมากขึ้น ทำให้สภามองอาจพิจารณาได้อย่างถี่ถ้วนและรอบคอบ จึงจำเป็นต้องตั้งคณะกรรมการขึ้นเพื่อพิจารณาศึกษา อดหย่าหน้าที่เป็นเสมือนหนึ่งผู้ช่วยสภาในการวินิจฉัยปัญหาหรือกระทำกิจการต่าง ๆ ว่าเป็นไปอย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ ทั้งยังประหยัดเวลาให้สภาอีกด้วย
2. ทำให้ได้ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ในกรณีที่มีปัญหาหรือร่างพระราชบัญญัติที่ฝ่ายรัฐสภาจะต้องพิจารณา มีลักษณะพิเศษต้องการความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านต้องอาศัยบุคคลที่

เป็นสมาชิกหรือมิได้เป็นสมาชิกที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในด้านนั้นมาเป็นผู้พิจารณา สภาก็จะตั้งเป็นคณะกรรมการเพื่อพิจารณาปัญหาดังกล่าว

3. ทำให้ได้รับข้อมูลที่ถูกต้องและเหมาะสม ระบบกรรมาธิการเป็นเครื่องมืออย่างดี ที่จะให้สภาได้รับข้อมูลที่ถูกต้องและเหมาะสม เพื่อประกอบการวินิจฉัยลงมติในปัญหาต่าง ๆ โดยประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ หรือกลุ่มบุคคลเพื่อให้ได้รับข้อเท็จจริงที่ถูกต้อง

4. ทำให้สามารถติดตามผลการบริหารราชการแผ่นดินของฝ่ายบริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพ ระบบกรรมาธิการเป็นกลไกของสภา ที่สามารถติดตามผลการบริหารราชการแผ่นดินได้อย่างทั่วถึง และสามารถรับทราบปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนที่ร้องเรียนมาโดยผ่านทางคณะกรรมการชุดต่าง ๆ ได้

ประเภทของคณะกรรมการ

รัฐธรรมนูญและข้อบังคับการประชุมของสภาในปัจจุบัน ได้แบ่งแยกประเภทของกรรมาธิการตามคุณสมบัติของบุคคลที่ประกอบขึ้นเป็นคณะกรรมการหรือแบ่งตามกิจกรรมที่ได้รับมอบหมายให้กระทำ ซึ่งอาจมีลักษณะประจำหรือชั่วคราวเฉพาะกรณีได้ สุดแต่สภาจะเห็นสมควร นอกจากนี้ยังมีกรรมาธิการบางประเภทเกิดขึ้นตามความจำเป็นที่สภาต้องใช้ในการดำเนินงานบางเรื่องบางกรณีตามที่รัฐธรรมนูญได้กำหนดไว้ โดยแบ่งแยกประเภทของกรรมาธิการได้ดังนี้

1. คณะกรรมาธิการสามัญประจำสภา หมายถึง กรรมาธิการที่สภาแต่งตั้งจากบุคคลซึ่งเป็นสมาชิกสภาเท่านั้น ประกอบเป็นคณะกรรมการ และตั้งไว้เป็นการถาวรตลอดอายุของสภา คณะกรรมาธิการสามัญประจำสภา จะมีจำนวนคณะตามความจำเป็นในกิจการของสภา

ข้อบังคับการประชุมของสภาผู้แทนราษฎร กำหนดให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมการสามัญประจำสภา 18 คณะ แต่ละคณะประกอบด้วยกรรมาธิการจำนวน 19 คน สมาชิกคนหนึ่งจะดำรงตำแหน่งกรรมาธิการประจำสภาได้ไม่เกินสองคณะ ส่วนข้อบังคับการประชุมของวุฒิสภา กำหนดให้วุฒิสภาดังตั้งคณะกรรมการสามัญประจำสภา 12 คณะ แต่ละคณะประกอบด้วยกรรมาธิการจำนวน 19 คน สมาชิกคนหนึ่งจะดำรงตำแหน่งกรรมาธิการสามัญประจำสภาได้เพียงคณะเดียว

2. คณะกรรมาธิการวิสามัญ หมายถึง กรรมาธิการที่สภาแต่งตั้งจากบุคคลซึ่งเป็นหรือมิได้เป็นสมาชิกแห่งสภานั้นก็ได้ ประกอบเป็นคณะกรรมการสภาจะตั้งคณะกรรมการ

วิสามัญชนก็ต่อเมื่อมีเหตุผลและความจำเป็นในกิจการ หรือเรื่องราวที่จะให้ดำเนินการพิจารณาสอบสวนหรือศึกษานั้น ไม่อยู่ในขอบข่ายของคณะกรรมการสามัญประจำสภาชุดใด หรืออาจจะเป็นเรื่องที่เคยเกี่ยวกับขอบข่ายความรับผิดชอบของคณะกรรมการสามัญประจำสภาหลายชุด เมื่อปฏิบัติหน้าที่เสร็จสิ้นสมบูรณ์ และเสนอรายงานต่อสภาพิจารณาเสร็จแล้ว คณะกรรมการวิสามัญก็จะสลายตัวสิ้นสภาพไป

3. คณะกรรมการร่วมกัน ประกอบด้วยบุคคลที่เป็นหรือมิได้เป็นสมาชิกแห่งสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา มีจำนวนเท่ากันตามที่สภาผู้แทนราษฎรกำหนด คณะกรรมการร่วมกันเกิดขึ้นเมื่อมีปัญหาข้อขัดแย้ง ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ คือเมื่อวุฒิสภาได้แก้ไขเพิ่มเติมร่างพระราชบัญญัติ ที่สภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบแล้ว รัฐธรรมนูญจึงได้กำหนดวิธีการตั้งกรรมการร่วมกัน เพื่อพิจารณาตามมาตรา 128 (3) คณะกรรมการร่วมกันในลักษณะนี้คล้ายกับคณะกรรมการวิสามัญตรงที่มีลักษณะ เป็นการเฉพาะกิจ เมื่อดำเนินการกิจเสร็จเรียบร้อยแล้วก็จะสลายตัวไป

4. คณะกรรมการเต็มสภา ประกอบด้วยสมาชิกทุกคน เป็นกรรมการพิจารณาสภาเป็นประธานคณะกรรมการ คณะกรรมการประเภทนี้จะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อสภาได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติโดยรับหลักการในการพิจารณาวาระที่หนึ่งแล้ว แต่เนื่องด้วยมีความจำเป็นรีบด่วน เพื่อประโยชน์ของประเทศชาติและประกอบกับร่างพระราชบัญญัตินั้นไม่มีความลับซับซ้อน สภาอาจมีมติให้พิจารณารวดเดียวสามารถจะได้ โดยให้สมาชิกทุกคนในที่ประชุมเป็นกรรมการรายละเอียดยของร่างพระราชบัญญัตินั้นได้ในขณะที่ประชุมปรึกษาจรรยาละเอียดยของกฎหมายนั้นไม่ถือว่าเป็นการประชุมสภา แต่ถือว่าเป็นการประชุมคณะกรรมการ เมื่อพิจารณารายละเอียดยเรียงมาตรา ซึ่งเป็นการพิจารณาในวาระที่สอง ขั้นตอนของคณะกรรมการเรียบร้อยแล้ว ในการพิจารณาวาระที่สาม ที่ประชุมก็จะเปลี่ยนแปลง เป็นการประชุมสภาตามเดิม

วิธีการตั้งกรรมการ

การเลือกและการแต่งตั้งกรรมการเป็นอำนาจของสภา โดยที่ประชุมสภามีอำนาจเลือกบุคคลเพื่อแต่งตั้ง เป็นกรรมการโดยวิธีการลงคะแนนเสียง เลือกตั้งตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ข้อบังคับการประชุมสภากำหนดไว้ ซึ่งขั้นตอนในทางปฏิบัติพอสรุปได้ดังนี้

1. สภาจะพิจารณากำหนดจำนวนกรรมการ ที่ตั้งว่าควรมีจำนวนเท่าใดซึ่งถ้ารัฐธรรมนูญหรือข้อบังคับกำหนดไว้แล้วก็ให้ถือตามนั้น
2. ให้สมาชิกเสนอชื่อบุคคลเป็นกรรมการ ให้ครบตามจำนวนที่กำหนดไว้
3. ถ้าสมาชิกเสนอชื่อมีจำนวนมากกว่าที่กำหนดไว้ ก็ต้องมีการออกเสียงลงคะแนนเพื่อให้ได้จำนวนกรรมการเท่าที่กำหนดไว้

ขอบเขตอำนาจหน้าที่

โดยหลักการที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ กรรมการมีอำนาจกระทำกิจการหรือพิจารณาสอบสวนหรือศึกษาเรื่องใด ๆ ตามที่สภามอบหมายแล้วรายงานต่อสภา อำนาจหน้าที่ของกรรมการมีลักษณะ เป็นการเสนอความเห็นต่อสภา ในกิจการที่สภามอบหมายให้ดำเนินการจึงมีลักษณะไม่เด็ดขาด ผลการพิจารณาของกรรมการ เป็นเพียงความเห็นประกอบการวินิจฉัยของสภา เท่านั้น ซึ่งสภาอาจจะเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับผลของการพิจารณาของกรรมการที่เสนอไปก็ได้ แต่อย่างไรก็ตาม คณะกรรมการทุกคณะที่สภาตั้งขึ้นและมอบหมายกิจการให้ดำเนินการย่อมมีอำนาจอย่างเต็มที่ในการพิจารณาเรื่องต่าง ๆ ตามที่สภาได้มอบหมาย

คณะกรรมการของสภา นอกจากจะมีอำนาจหน้าที่ในการกระทำกิจการหรือพิจารณาสอบสวนหรือศึกษาเรื่องใด ๆ ตามที่สภามอบหมายแล้ว ยังมีอำนาจดำเนินการดังต่อไปนี้ด้วย

1. เลือกกรรมการในคณะเป็นประธานคณะกรรมการ รองประธานคณะกรรมการ เลขานุการคณะกรรมการ ผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการ โฆษกคณะกรรมการ และผู้ช่วยโฆษกคณะกรรมการ
2. เรียกเอกสารจากบุคคลใด ๆ หรือเรียกบุคคลใด ๆ มาแถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นในกิจการที่กระทำ หรือในเรื่องที่พิจารณาสอบสวนหรือศึกษาอยู่
3. ตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณาปัญหาใด ๆ ตามแต่จะมอบหมายได้ แล้วนำผลการดำเนินงานมาเสนอคณะกรรมการอีกครั้งหนึ่ง
4. รายงานผลการพิจารณาเรื่องต่าง ๆ ต่อสภา
5. เสนอข้อสั่ง เสด็จไปในรายงานเพื่อให้สภาพิจารณา ถ้าสภาเห็นด้วยกับข้อสั่ง เสด็จ ให้ประธานสภาแจ้งไปยังคณะรัฐมนตรี
6. มอบหมายให้บุคคลใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกิจการของคณะกรรมการ แถลงหรือชี้แจงแทนในที่ประชุมสภา

ลักษณะงานของกรมการ

งานของคณะกรรมการ ส่วนหนึ่งจะเป็นงานที่สภามอบหมายมาให้ดำเนินการ อีกส่วนหนึ่งจะเป็นงานที่รัฐธรรมนูญและข้อบังคับการประชุมสภาฯ หมายให้สภาตั้งกรรมการขึ้นดำเนินการซึ่งสามารถจำแนกงานของกรมการได้ดังนี้

- 1. งานพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ
- 2. งานพิจารณาเรื่องอื่น ๆ ที่สภามอบหมาย
- 3. งานของคณะกรรมการสามัญประจำสภา

1. งานพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ รัฐธรรมนูญและข้อบังคับได้กำหนดมีคณะกรรมการพิจารณาความเห็นของคณะกรรมการลักษณะดังนี้

1.1 พิจารณาหลักการของร่างพระราชบัญญัติ ก่อนที่สภาจะลงมติรับหลักการในวาระที่หนึ่ง

1.2 พิจารณารายละเอียดของร่างพระราชบัญญัติ ที่สภามีมติรับหลักการแล้ว โดยดำเนินการนี้คณะกรรมการที่กล่าวมาข้างต้นได้มีมติรับทราบและยินยอมแล้ว ยกเว้นสมาชิกอื่นใดที่ประสงค์จะขอคำปรึกษาของแก้ไขเพิ่มเติมร่างพระราชบัญญัตินั้นได้ด้วย

2. งานพิจารณาเรื่องอื่น ๆ ที่สภามอบหมาย บทบัญญัติรัฐธรรมนูญมาตรา 139 กำหนดไว้ว่า สภาอาจตั้งคณะกรรมการเพื่อกระทำกิจการ หรือพิจารณาสอบสวนหรือศึกษาเรื่องใด ๆ ก็ได้นอกจากการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติตามที่กล่าวมา งานของคณะกรรมการลักษณะนี้จึงขึ้นอยู่กับมติของที่ประชุมสภาว่าจะมอบหมาย เรื่องใดให้คณะกรรมการพิจารณาบ้าง

3. งานของคณะกรรมการสามัญประจำสภา มีการปฏิบัติกิจการรูปแบบต่าง ๆ ตามหลักเกณฑ์อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการของสภา ปัจจุบันคณะกรรมการสามัญประจำสภาผู้แทนราษฎรมี 18 คณะ และคณะกรรมการสามัญประจำวุฒิสภามี 12 คณะ ดังนี้

คณะกรรมการการสัมมนาประจำสภาผู้แทนราษฎร

1. คณะกรรมการกิจการสภาผู้แทนราษฎร
2. คณะกรรมการกิจการสตรีและเยาวชน
3. คณะกรรมการการเกษตรและสหกรณ์
4. คณะกรรมการการคมนาคม
5. คณะกรรมการการคลัง การธนาคาร และสถาบันการเงิน
6. คณะกรรมการการต่างประเทศ
7. คณะกรรมการติดตามผลงานงบประมาณรายจ่ายประจำปี
8. คณะกรรมการการทหาร
9. คณะกรรมการการปกครอง
10. คณะกรรมการการแรงงาน
11. คณะกรรมการการวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการพลังงาน
12. คณะกรรมการการวัฒนธรรมและการท่องเที่ยว
13. คณะกรรมการการศึกษา
14. คณะกรรมการการเศรษฐกิจ
15. คณะกรรมการการสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม
16. คณะกรรมการสวัสดิการสังคมและการกีฬา
17. คณะกรรมการอุตสาหกรรม
18. คณะกรรมการพิจารณาเปิดเผยรายงานการประชุมลับและตรวจรายงานการประชุม

คณะกรรมการการสัมมนาประจำวุฒิสภา

1. คณะกรรมการการเกษตรและสหกรณ์
2. คณะกรรมการการคมนาคม
3. คณะกรรมการการคลัง การธนาคาร และสถาบันการเงิน
4. คณะกรรมการการต่างประเทศ
5. คณะกรรมการการทหาร
6. คณะกรรมการการปกครอง
7. คณะกรรมการการวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการพลังงาน

8. คณะกรรมาธิการการศึกษาและวัฒนธรรม
9. คณะกรรมาธิการการเศรษฐกิจและอุตสาหกรรม
10. คณะกรรมาธิการสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม
11. คณะกรรมาธิการสวัสดิการสังคมและแรงงาน
12. คณะกรรมาธิการตรวจรายงานการประชุมและเปิดเผยรายงานการประชุมลับ

การประชุมคณะกรรมาธิการ

การประชุมคณะกรรมาธิการมีวัตถุประสงค์ เพื่อแสวงหาข้อยุติในปัญหาต่าง ๆ เนื่องจากผู้เข้าร่วมประชุมไม่ว่าจะเป็นกรรมาธิการ หรือบุคคลที่กรรมาธิการเชิญมาชี้แจงแสดงความคิดเห็นหรือปรึกษาหารือเกี่ยวกับการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ หรือเรื่องใด ๆ ที่สภามอบหมายก็ตาม ย่อมมีความคิดเห็นแตกต่างกัน แต่เพื่อให้การประชุมได้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุวัตถุประสงค์จึงจำเป็นต้องอาศัยระเบียบหรือข้อบังคับการประชุมเป็นหลักกำหนดปฏิบัติ

หลักการประชุม

การประชุมคณะกรรมาธิการ มีลักษณะแตกต่างจากการประชุมสภา กล่าวคือ การประชุมสภารัฐธรรมนูญกำหนดลักษณะการประชุมสภาไว้ว่า มีลักษณะเป็นการเปิดเผยตามที่กำหนดไว้ในข้อบังคับการประชุมสภา uly ข้อบังคับกำหนดให้ประชาชนเข้าฟังการประชุมได้ ส่วนการประชุมคณะกรรมาธิการ ผู้ที่จะเข้าฟังการประชุมได้คือ

1. สมาชิก
2. รัฐมนตรี
3. บุคคลซึ่งรัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย
4. บุคคลซึ่งประธานคณะกรรมาธิการเชิญมาชี้แจง

ดังนั้นประชาชนทั่วไปจึงไม่มีสิทธิเข้าฟังการประชุมคณะกรรมาธิการได้ ส่วนงานกรณีสประชุมลับ บุคคลที่จะเข้าฟังการประชุมคณะกรรมาธิการได้ก็เฉพาะแต่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการประชุม และต้องได้รับอนุญาตจากประธานของที่ประชุมเท่านั้น

ระเบียบวิธีปฏิบัติในการประชุม

ข้อบังคับการประชุมสภาไม่ได้กำหนดในเรื่องนี้ไว้ชัดเจน เพียงแต่ให้หลักการว่าในการประชุมคณะกรรมการฯ ให้น้ำหนักข้อบังคับนี้ เฉพาะที่เกี่ยวกับการประชุมสภาฯ ชี้บังคับโดยอนุโลม แต่ในทางปฏิบัติการประชุมคณะกรรมการฯ มุ่งที่จะพิจารณาหาข้อยุติในประเด็นปัญหาต่าง ๆ เป็นสำคัญ การอภิปรายชี้แจงแสดงความคิดเห็นหรือการแสดงผู้คัดค้านจนการลงมติไม่สู้จะเคร่งครัดจนเรื่องระเบียบข้อบังคับนัก เพราะระเบียบข้อบังคับบางกรณีอาจเป็นอุปสรรคต่อลักษณะงานของกรรมการฯ ซึ่งต้องการเปิดโอกาสให้กรรมการแต่ละท่านได้อภิปรายชี้แจง แสดงความคิดเห็นโดยละเอียดรอบคอบ ปัญหาบางประการจึงอาจจะถูกหยิบยกขึ้นพิจารณาแทนหลายครั้งหลายหนในที่ประชุมคณะกรรมการฯ เพื่อหาข้อยุติที่ดีที่สุด และมักจะไม่มีเสียงลงคะแนนกัน นอกจากกรณีที่เป็นจริง ๆ เท่านั้น

ประธานของที่ประชุม

โดยปกติประธานของที่ประชุมคณะกรรมการฯ ก็คือ ประธานคณะกรรมการฯ เว้นแต่ในการประชุมครั้งใดประธานไม่อยู่ หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ อาจมอบให้รองประธานหรือเลขาธิการคนใดคนหนึ่งคนใด เป็นประธานเฉพาะคราว หากหน้าที่แทนได้ บทบาทและอำนาจหน้าที่ของประธานคณะกรรมการฯ มีความสำคัญต่อการดำเนินการประชุมคณะกรรมการฯ ดังต่อไปนี้

1. การนัดประชุมคณะกรรมการฯ
2. การเป็นประธานของที่ประชุมคณะกรรมการฯ
3. การลงลายมือชื่อในเอกสาร
4. การนัดผู้แปรญัตติ
5. การรายงานต่อที่ประชุมสภา
6. การแถลงผลงานของคณะกรรมการฯ

เลขานุการของที่ประชุม

เลขานุการของที่ประชุม ก็คือ เลขานุการคณะกรรมการฯ ซึ่งมีความสำคัญต่อการประชุมอย่างมาก เพราะเลขานุการมีหน้าที่ช่วยประธานของที่ประชุมในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

การประชุมในแต่ละครั้งว่าที่ประชุมมีมติเป็นเช่นใด ซึ่งอาจมีการทบทวนมติที่ประชุมกันใหม่หลายครั้ง เลขานุการจะต้องอาศัยประสบการณ์และความรู้ความชำนาญในด้านเลขานุการ เพื่อปฏิบัติหน้าที่เลขานุการของที่ประชุมให้เกิดประโยชน์มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ ช่วยเหลือประธานในการดำเนินงานให้เป็นไปตามขั้นตอนและถูกต้องด้วยระเบียบวิธีปฏิบัติ ตลอดจนติดต่อประสานงานกับบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

เอกสิทธิ์และความคุ้มกันในการประชุมคณะกรรมการ

ในการประชุมคณะกรรมการ กรรมการหรือบุคคลที่คณะกรรมการเชิญเข้ามาแถลงข้อเท็จจริงหรือชี้แจงแสดงความคิดเห็น ย่อมได้รับเอกสิทธิ์คุ้มครองในการอภิปรายแถลงข้อเท็จจริง หรือแสดงความคิดเห็น ตลอดจนการออกเสียงลงคะแนนเช่นเดียวกับในที่ประชุมสภา กล่าวคือ จะกล่าวถ้อยคำใด ๆ ในทางแถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นหรือออกเสียงลงคะแนนย่อมเป็นเอกสิทธิ์โดยเด็ดขาด ผู้ใดจะนำไปเป็นเหตุฟ้องร้องว่ากล่าวผู้นั้นในทางอาญาได้ และมีความคุ้มกันทางอาญาในข้อที่ว่า ในระหว่างสมัยประชุม ห้ามมิให้จับหรือคุมขังหรือหมายเรียกตัวสมาชิกไปทำการสอบสวนในฐานะเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา และดำเนินการพิจารณาคดีอันเป็นผลให้เกิดการขัดขวางต่อการที่สมาชิกผู้นั้นจะเข้าประชุมสภาได้ เอกสิทธิ์และความคุ้มกันตามที่รัฐธรรมนูญได้ให้ไว้คุ้มครองกรรมการของสภาด้วย โดยมีเจตนารมณ์ให้สมาชิกมีเสรีภาพในการปฏิบัติหน้าที่ในที่ประชุมทั้งนี้ เพื่อเป็นหลักประกันให้แก่กรรมการหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง ได้แสดงความคิดเห็นโดยอิสระไม่ต้องเกรงกลัวที่จะถูกฟ้องร้อง หรือได้รับโทษทางอาญาแต่ประการใด

ภาคผนวก ค.

รายชื่อร่าง พ.ร.บ, กระทู้ และผู้ตัดของกลุ่มที่เลือกศึกษา

รายชื่อร่างพระราชบัญญัติ, กระทู้ และผู้ตัดที่เสนอโดยนายวโรทัย ภิญญสาส์น

ร่างพระราชบัญญัติ

1. ชื่อร่าง "แก้ไขเพิ่มเติมประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 216 ลงวันที่ 29 กันยายน พ.ศ. 2515 (ฉบับที่.....) พ.ศ....." โดยมีสาระสำคัญให้มหาวิทยาลัยตะวันออกเฉียงเหนือเป็นกรมสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยและไม่บรรจุระเบียบวาระ เพราะเกี่ยวข้องกับร่างการเงินที่นายภว งามำให้คำรับรอง
2. ชื่อร่าง "รทกษณ์ต์ (ฉบับที่.....) พ.ศ....." โดยมีสาระสำคัญให้เจ้าของรถที่ค้างชำระภาษีประจำปีทุกคนมาชำระภาษีประจำปี 2529 ภายใน 180 วัน โดยไม่ต้องเสียภาษีประจำปีที่ค้างชำระทั้งหมด และเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงินซึ่งนายกรัฐมนตรีนำมาให้คำรับรอง
3. ชื่อร่าง "แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่.....) พ.ศ....." โดยมีสาระสำคัญไม่เอาผิดกับผู้ที่ให้ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดแก่เจ้าพนักงานตำแหน่งต่าง ๆ และเป็นร่างที่ไม่รับหลักการ
4. ชื่อร่าง "มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พ.ศ....." โดยมีสาระสำคัญคือ ให้ตั้งมหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่จังหวัดจันทบุรี และเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงินซึ่งนายภว งามำให้คำรับรอง
5. ชื่อร่าง "รทกษณ์ต์ครุจันท์บุรี วิทยาลัยครูฉะเชิงเทรา วิทยาลัยเทคนิคชลบุรี วิทยาลัยเทคนิคฉะเชิงเทรา วิทยาลัยเทคนิคปราจีนบุรี วิทยาลัยเทคนิคนครนายก วิทยาลัยเทคนิคตราด วิทยาลัยเทคนิคระยอง วิทยาลัยเทคนิคจันทบุรี วิทยาลัยเทคนิคจันทบุรี วิทยาลัยเกษตรศึกษาจังหวัดชลบุรี ฯลฯ ไปสังกัดมหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พ.ศ....." โดยมีสาระสำคัญคือ รทกษณ์ต์วิทยาลัยครู และวิทยาลัยเทคนิคทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ไปสังกัดมหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน ซึ่งนายภว งามำให้

คำรับรอง

6. ชื่อร่าง "แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายรัชฎากร (ฉบับที่.....) พ.ศ....." โดยมีสาระสำคัญคือ ยกเลิกภาษีการค้าสำหรับเจ้าของรถยนต์บรรทุก ที่ตัดแปลงสภาพรถยนต์ที่มีที่นั่งไม่เกิน 10 คน และเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับด้วยการเงินซึ่งนายกลำไม่ให้คำรับรอง
7. ชื่อร่าง "องค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ....." โดยมีสาระสำคัญคือยกเลิกพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน ส่วนจังหวัด พ.ศ. 2498 แล้วปรับปรุงใหม่โดยให้ผู้บริหารมาจากการเลือกตั้งของประชาชนในจังหวัดนั้น ๆ และเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงินซึ่งนายกลำไม่ให้คำรับรอง
8. ชื่อร่าง "ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ฉบับที่.....) พ.ศ....." โดยมีสาระสำคัญคือ เพิ่มเติมบทนิยามคำว่า "เกษตรกร" ใน ม.3 แห่งพระราชบัญญัติธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ พ.ศ. 2509 โดยให้รวมถึงผู้ประกอบการหรือหัตถกรรม ซึ่งใช้แรงงานจากสมาชิกในครัวเรือน เพื่อให้เกษตรกรสามารถกู้ยืมเงินมาใช้เป็นทุนในการประกอบอุตสาหกรรม และหัตถกรรมในครัวเรือน และเป็นร่างที่ไม่รับหลักการ
9. ชื่อร่าง "แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่.....) พ.ศ....." สาระสำคัญคือ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 30 แห่งประมวลกฎหมายอาญา โดยปรับปรุงจำนวนเงินที่ถือเป็นการกักขัง แทนค่าปรับใหม่จากอัตราที่ยึดบาทต่อหนึ่งวันเป็นอัตราห้าสิบบาทต่อหนึ่งวัน และเป็นร่างที่ได้รับประกาศใช้เป็นกฎหมายแล้ว
10. ชื่อร่าง "ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ฉบับที่.....) พ.ศ....." สาระสำคัญคือ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 9 มาตรา 10 (1) แห่งพระราชบัญญัติธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร พ.ศ. 2509 โดยขยายการช่วยเหลือให้รวมถึงการประกอบอุตสาหกรรมเพื่อหัตถกรรม ซึ่งใช้แรงงานจากสมาชิกในครัวเรือนและเป็นร่างที่ไม่รับหลักการ
11. ชื่อร่าง "ระเบียบข้าราชการฝ่ายรัฐสภา (ฉบับที่.....) พ.ศ....." สาระสำคัญคือแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 44 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายรัฐสภา พ.ศ. 2518 โดยไม่แก้ไขข้าราชการรัฐสภาสามัญดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา และเป็นร่างที่ตกไป (เพราะมีการยุบสภา)

12. ชื่อร่าง "จรรยาทางบก (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2529" สาระสำคัญคือให้รถบรรทุกส่วนบุคคลที่มีน้ำหนักไม่เกิน 1,600 ก.ก. (บีคัพ) และรถนั่งส่วนบุคคลเกิน 7 คน แล่นในช่องเดินรถด้านขวามือได้ และได้ประกาศใช้เป็นกฎหมายแล้ว
13. ชื่อร่าง "ระเบียบข้าราชการพลเรือน (ฉบับที่.....) พ.ศ....." สาระสำคัญแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 23 และลักษณะ 3 ทวิ หมวด 1 ทวิ และมาตรา 37 ทวิ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2518 ให้อำนาจสั่งประจำของส่วนราชการเป็นข้าราชการพลเรือนวิสามัญ และเป็นร่างที่ตกไป (เพราะมีการยุบสภา)

กระทู้

1. ชื่อกระทู้ "การเก็บภาษีซ้อน" เป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับภาคตะวันออก จังหวัดจันทบุรี สาระสำคัญเกี่ยวกับการประเมินภาษีของเจ้าหน้าที่กรมสรรพากรนี้มีการเก็บซ้ำซ้อนก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ประชาชน ผู้ประกอบกิจการขนาดเล็กและขนาดกลางจนไม่สามารถดำเนินการได้ต่อไป จึงขอให้กระทรวงการคลัง ได้กำหนดมาตรการในการจัดเก็บภาษีให้ดีกว่านี้ด้วย ตั้งถามกระทรวงการคลัง ซึ่งตอบแล้ว
2. ชื่อกระทู้ "การจัดหาที่ทำกินให้เกษตรกร" ตั้งถามสำนักนายกรัฐมนตรี ซึ่งตอบแล้ว
3. ชื่อกระทู้ "ขอให้หยุดราคาข้าวเปลือกให้สูงขึ้น" ตั้งถามสำนักนายกรัฐมนตรี ซึ่งตอบแล้ว
4. ชื่อกระทู้ "การจัดชุมนุมลูกเสือและเนตรนารี" ตั้งถามกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งตอบแล้ว
5. ชื่อกระทู้ "แผนการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งตะวันออก" ตั้งถามสำนักนายกรัฐมนตรี ซึ่งตกไป
6. ชื่อกระทู้ "ร่างพระราชบัญญัติสภาการเกษตร" ซึ่งเป็นกระทู้ที่ชกอน
7. ชื่อกระทู้ "โครงการปลูกป่ายูคาลิปตัสของบริษัทเชลล์แห่งประเทศไทย" ตั้งถามสำนักนายกรัฐมนตรี ซึ่งยังไม่ได้อตอบ
8. ชื่อกระทู้ "นโยบายโครงการหมู่บ้านแผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง" ตั้งถามสำนักนายกรัฐมนตรี ซึ่งยังไม่ได้อตอบ

9. ชื่อกระทู้ "ความมั่นคงของประเทศชาติและการหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายของชาวต่างชาติ" ตั้งถามสำนักนายกรัฐมนตรื ซึ่งยังไม่ตอบ
10. ชื่อกระทู้ "การขึ้นค่าธรรมเนียมอากรการเข้าเซ็ด" ตั้งถามกระทรวงการคลัง ซึ่งยังไม่ตอบ
11. ชื่อกระทู้ "ข่าวโพตราคาดกต้า" ตั้งถามกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ซึ่งตอบแล้ว

ผู้คัด

1. ชื่อผู้คัดเรื่อง "ขอให้ตั้งคณะกรรมการวิสามัญเพื่อศึกษาและหาทางจัดตั้งสภาการเกษตร" ซึ่งเป็นผู้คัดที่พิจารณาแล้ว และมีมติให้ผ่านระเบียบวาระนี้ไป
2. ชื่อผู้คัดเรื่อง "ขอให้สร้างอ่างเก็บน้ำ หรือฝายน้ำล้นในบริเวณอุทยานแห่งชาติในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียง" ซึ่งไม่เป็นผู้คัดตามข้อบังคับฯ ข้อ 34.
3. ชื่อผู้คัดเรื่อง "ขอให้ตั้งคณะกรรมการวิสามัญ เพื่อศึกษาแก้ไขปัญหาการขยายเขตประมงน้ำจืด การจัดหาประภากรังเทียมและการให้กรมป่าไม้ได้ให้เข้าที่ดินป่าชายเลน" ซึ่งรอดการพิจารณาวันวาระที่ 1 (ตกไปเพราะมีการยุบสภา)
4. ผู้คัดเรื่อง "รถเอนกประสงค์" ซึ่งรอดการพิจารณาวันวาระที่ 1 (ตกไปเพราะมีการยุบสภา)

รายชื่อร่างพระราชบัญญัติ, กระทู้ และผู้คัดที่เสนอโดยนายธวัชชัย อนุกรมพงษ์

ร่างพระราชบัญญัติ

1. ชื่อร่าง "ป่าสงวนแห่งชาติ (ฉบับที่.....) พ.ศ.....(ส.ส.)" สาระสำคัญให้กรอบครองที่ดินและทำประโยชน์ในเขตป่าสงวนติดต่อกันตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไปมีสิทธิ์ที่ดินนั้น และเป็นร่างที่ไม่รับหลักการ

กระทู้

1. ชื่อกระทู้ "การแก้ปัญหาการจำหน่ายผลผลิตของชาวสวนผลไม้" ตั้งถามกระทรวงพาณิชย์ และตอบแล้ว

2. ชื่อกระทู้ "ขอให้รัฐบาลแก้ไขปรับปรุงการออกหนังสือสำคัญที่ออกให้แก่ผู้ทำเหมืองแร่ (ประทานบัตร) ดังถามสำนักนายกรัฐมนตรี และยังไม่ตอบ

ผู้คัด

1. ชื่อผู้คัด "วิทย์ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย" ซึ่งไม่เป็นผู้คัดค้านตามข้อบังคับฯ ข้อ 34
2. ชื่อผู้คัด "ปัญหาสวนอพยพ" ซึ่งไม่เป็นผู้คัดค้านตามข้อบังคับฯ ข้อ 34 เสนอร่วมกับนายประวัฒน์ อุตตะโฆสิต

รายชื่อร่างพระราชบัญญัติ, กระทู้ และผู้คัดที่เสนอโดยนายเสริมศักดิ์ การุญ

ร่างพระราชบัญญัติ

1. ชื่อร่าง "แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายที่ดิน (ฉบับที่.....) พ.ศ....."

สาระสำคัญให้ยกเว้นค่าธรรมเนียมการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ที่บริจาคให้เป็นศาสนสมบัติ และเป็นร่างพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องการเงินซึ่งนายกรัฐมนตรีไม่ให้นำรับรอง
2. ชื่อร่าง "ป่าสงวนแห่งชาติ (ฉบับที่.....) พ.ศ....."

สาระสำคัญให้ผู้ครอบครองที่ดินและหาประโยชน์ในเขตป่าสงวนตัดต่อกัน ตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไปมีสิทธิที่ดินนั้น และเป็นร่างที่ไม่รับหลักการ
3. ชื่อร่าง "ยา (ฉบับที่.....) พ.ศ....."

สาระสำคัญให้ขยายระยะเวลาการขึ้นบังคับของกฎหมายที่ทำร้ายชายอายุจะต้องมีเพศกรอยู่ประจำตลอดเวลาหาการ ต่อไปอีก 3 ปี และเป็นร่างที่ขอถอน

กระทู้

1. ชื่อกระทู้ "สิทธิของผู้ต้องหาที่ถูกควบคุมหรือขัง" ซึ่งเป็นเรื่องสิทธิของผู้ต้องหาภาคตะวันออกเฉียงเหนือของ สาระสำคัญคือให้ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาที่ถูกควบคุมหรือขังมีสิทธิในการพบหรือปรึกษาทนายความสองต่อสองได้รับการเยี่ยมตามสมควรและได้รับการรักษาพยาบาลโดยเร็วเมื่อเกิดการเจ็บป่วยเนื่องจากกฎเกณฑ์ ได้ประกาศใช้แล้วเมื่อ 2527 แต่เจ้าหน้าที่ไม่ปฏิบัติตาม จึงขอให้แก้ไข

ปัญหาโดยด่วนด้วย ตั้งถามกระทรวงมหาดไทย และตอบแล้ว

- ชื่อกระทู้ "การเก็บภาษีเงินได้จากชาวประมง" ซึ่งเป็นเรื่องเก็บภาษีจากชาวประมงภาคกลาง จังหวัดกรุงเทพมหานคร สาระสำคัญของทราบเหตุผลในการเรียกเก็บภาษีเกี่ยวกับการค้าสัตว์น้ำทุกชนิด และจะยกเลิกได้หรือไม่ ตั้งถามกระทรวงการคลัง และยังไม่ตอบ

ผู้คัด

- ชื่อผู้คัด "ขอให้ตั้งคณะกรรมการวิสามัญ เพื่อศึกษาหาแนวทางแก้ไขปัญหาการบรรทุกเกินน้ำหนักของรถบรรทุก" ซึ่งรอการพิจารณาวันที่ 1 (ตกไป เพราะมีการยุบสภา)
- ชื่อผู้คัด "ขอให้สภาตั้งคณะกรรมการวิสามัญ เพื่อพิจารณาศึกษาให้สนามบินอุตะเภ เป็นสนามบินพาณิชย์" ซึ่งรอการพิจารณาวันที่ 1 (ตกไป เพราะมีการยุบสภา)

รายชื่อผู้คัดที่เสนอโดยนายประวัฒน์ อุดตาริม

ผู้คัด

- ชื่อผู้คัด "ปัญหาสวนอพยพ" ซึ่งเสนอร่วมกันนายธวัชชัย อนามพงษ์ พรรคเด็ยวกัน จังหวัดเด็ยวกัน และไม่เป็นผู้คัดด้วยตามข้อบังคับฯ ข้อ 34

รายชื่อร่างพระราชบัญญัติที่เสนอโดยนายศชาติ ตันเจริญ

ร่างพระราชบัญญัติ

- ชื่อร่าง "ควบคุมการขุดหา (ฉบับที่.....) พ.ศ....." สาระสำคัญคือเพิ่มเติมมาตรา 6 ทวิ, มาตรา 13 ทวิ แห่งพระราชบัญญัติควบคุมการขุดหา พ.ศ.2484 วัตถุประสงค์ความมั่นคงและกาาเขตวิเทศแก่ผู้กระทำการอันเป็นการจัดให้มีการขุดหา และเป็นร่างที่ตกไป (เพราะมีการยุบสภา)

2. ชื่อร่าง "ป่าสงวนแห่งชาติ (ฉบับที่.....) พ.ศ....."
 สาระสำคัญคือให้ผู้ครอบครองที่ดินและหาประโยชน์ในเขตป่าสงวนติดต่อกัน ตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไปมี
 สิทธิที่ดินนั้น และเป็นร่างที่มารับหลักการ

รายชื่อร่างพระราชบัญญัติ, และกฤษฎีกาเสนอโดยนายสมศักดิ์ ชัยด้วยกิจ

ร่างพระราชบัญญัติ

1. ชื่อร่าง "การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ฉบับที่.....) พ.ศ....."
 สาระสำคัญคือ แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
 พ.ศ. 2522 โดยให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งหมดลงนามมีอาณัติรายชื่อผู้เลือกตั้งด้วย
 และเป็นร่างที่มารับหลักการ
2. ชื่อร่าง "กองทุนการเจ็บป่วยนอกงาน พ.ศ....." สาระสำคัญคือ
 ให้จัดตั้งกองทุนการเจ็บป่วยนอกงานขึ้นในกรมแรงงานเพื่อจ่ายเงินทดแทนให้
 แก่ลูกจ้าง ซึ่งประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยหนัก และเป็นร่างพระราชบัญญัติ
 เกี่ยวด้วยการเงินซึ่งนายกรัฐมนตรีไม่ให้นำรับรอง
3. ชื่อร่าง "สภานิติบัญญัติ พ.ศ....." สาระสำคัญ ให้
 จัดตั้งสภานิติบัญญัติขึ้นที่จังหวัดลพบุรี ให้มีฐานะเป็นกรมงาน
 กระทรวงศึกษาธิการ และเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงินซึ่งนายก
 รัฐมนตรีไม่ให้นำรับรอง
4. ชื่อร่าง "โอนกิจการบริหารบางส่วนของกรมการฝึกหัดครูกระทรวงศึกษาธิการ
 ไปเป็นของสภานิติบัญญัติ พ.ศ....." สาระสำคัญคือ โอนวิทยาลัยครูเทพสตรีลพบุรี-พระนคร
 ศรีอยุธยา เพชรบุรีวิทยาลัยการณ, ละโว้เซ่งเทรา, ราชโพธิ์ไปเป็น
 ของสภานิติบัญญัติ และ เป็นร่าง พ.ร.บ. เกี่ยวกับการเงินซึ่ง
 นายกรัฐมนตรีไม่ให้นำรับรอง
5. ชื่อร่าง "โอนวิทยาลัยครูจันทบุรี วิทยาลัยครูละโว้เซ่งเทรา วิทยาลัยเทคนิคลพบุรี
 วิทยาลัยเทคนิคละโว้เซ่งเทรา วิทยาลัยเทคนิควราจันบุรี วิทยาลัยเทคนิครณนาค
 วิทยาลัยเทคนิคราด วิทยาลัยเทคนิกระยอง วิทยาลัยเทคนิศจันทบุรี วิทยา
 เขตจันทบุรี วิทยาลัยพลศึกษาชลบุรี จันทบุรี ไปสังกัดมหาวิทยาลัยสุรนารี
 พ.ศ....." สาระสำคัญ ให้โอนกิจการทรัพย์สิน หนี้สิน ข้าราชการ

- ลูกจ้างและงบประมาณของวิทยาลัยต่าง ๆ ไปเป็นของมหาวิทยาลัยสุนทรภู่ และเป็นร่าง พ.ร.บ. เกี่ยวด้วยการเงินซึ่งนายกรัฐมนตรีไม่ให้นำรับรอง
6. ชื่อร่าง "มหาวิทยาลัยสุนทรภู่ พ.ศ....." สาระสำคัญคือ ให้นำจัดตั้ง มหาวิทยาลัยสุนทรภู่ขึ้นที่จังหวัดระยอง และเป็นร่าง พ.ร.บ. เกี่ยวด้วยการเงิน ซึ่งนายกรัฐมนตรีไม่ให้นำรับรอง
 7. ชื่อร่าง "ป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ (ฉบับที่.....) พ.ศ....." สาระสำคัญคือ ให้นำ บ.ป.บ. มีอำนาจ ทำการสอบสวนเจ้าหน้าที่ของรัฐที่กระทำความผิดอาญา และให้นำส่งพนักงานอัยการ ฟ้องคดีได้โดยไม่ต้องผ่านพนักงานสอบสวน และเป็นร่างที่ตกอน
 8. ชื่อร่าง "แก้ไขประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 216 ลงวันที่ 29 กันยายน พ.ศ.2515 (ฉบับที่.....) พ.ศ....." สาระสำคัญ ให้นำจัดตั้ง มหาวิทยาลัยสุนทรภู่ที่จังหวัดระยอง และมีฐานะเป็นกรมสังกัดทบวง มหาวิทยาลัย และเป็นร่างที่ไม่บรรจุระเบียบวาระ เพราะเกี่ยวข้องกับร่างการเงินที่นายกรัฐมนตรีไม่ให้นำรับรอง
 9. ชื่อร่าง "โอนกรรมสิทธิ์อสังหาริมทรัพย์ของกองทัพเรือซึ่งได้มาตาม พ.ร.บ. เวเนอเซียอสังหาริมทรัพย์ อนุบทที่ 2 สืบเก็บ จ.ชลบุรี และอ.เมืองระยอง จ.ระยอง พ.ศ.2514 ให้นำแก่เจ้าของเดิม พ.ศ....." สาระสำคัญ คือ โอนกรรมสิทธิ์อสังหาริมทรัพย์ของกองทัพเรือให้แก่เจ้าของเดิม และเป็นร่าง พ.ร.บ. เกี่ยวด้วยการเงินซึ่งนายกรัฐมนตรีไม่ให้นำรับรอง
 10. ชื่อร่าง "ยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่.....) พ.ศ....." สาระสำคัญ คือ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 7, มาตรา 57, มาตรา 92 ทวิ แห่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 งดยาให้ทันเนอร์ และยางน้ำ เป็ดยาเสพติดอีกประการหนึ่ง พร้อมบทกำหนดโทษ และเป็นร่างที่ไม่รับหลักการ
 11. ชื่อร่าง "การพิมพ์ พ.ศ....." สาระสำคัญคือ ปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการพิมพ์ใหม่ งดยาให้มีการจัดตั้งสภาการหนังสือพิมพ์ เพื่อเป็นองค์กรส่งเสริมการประกอบอาชีพหนังสือพิมพ์ และควบคุมจรรยาบรรณของผู้ประกอบอาชีพหนังสือพิมพ์ และเป็นร่างที่ตกไป (เพราะมีการยุบสภา)
 12. ชื่อร่าง "สภาการเกษตรแห่งชาติ พ.ศ....." สาระสำคัญคือ ให้นำมีกฎหมายว่าด้วยสภาการเกษตรแห่งชาติ โดยจัดตั้งคณะกรรมการสภาการเกษตรแห่งชาติขึ้น เพื่อรับผิดชอบในการวางนโยบายและแผน กำกับดูแลและประสานงานระหว่างภาครัฐบาล และเอกชน และเป็นร่างที่ตกไป (เพราะมี

การยุบสภา)

13. ชื่อร่าง "ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ฉบับที่.....) พ.ศ....." สาระสำคัญคือ แก้ไขเพิ่มเติมบทนิยามคำว่า "เกษตรกร" และ มาตรา 5, 9, 10 แห่งพระราชบัญญัติธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร พ.ศ. 2509 เพื่อให้เกษตรกรสามารถได้รับความช่วยเหลือจากธนาคาร และเป็นร่างที่ไม่รับหลักการ
14. ชื่อร่าง "บัตรประจำตัวประชาชน (ฉบับ.....) พ.ศ....." สาระสำคัญคือ ให้ระบุศาสนาผู้ถือบัตรไว้ในบัตรประจำตัวประชาชน และเป็นร่างที่ไม่รับหลักการ
15. ชื่อร่าง "มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พ.ศ. 2530 " สาระสำคัญคือ ให้ปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พ.ศ.2521 โดยปรับปรุงโครงสร้างและระบบบริหารมหาวิทยาลัย เพื่อให้การบริหารการศึกษาได้มีความคล่องตัว และเหมาะสมกับสภาพการณ์ และเป็นร่างที่ได้ประกาศใช้เป็นกฎหมายแล้ว
16. ชื่อร่าง "แก้ไขเพิ่มเติมประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 216 ลงวันที่ 29 กันยายน พ.ศ. 2515 (ฉบับที่.....) พ.ศ.....)" สาระสำคัญคือ ตั้งสหวิทยาลัยเกษตรศรีศรีอยุธยา ขึ้นที่จังหวัดลพบุรี มีฐานะเป็นกรมในกระทรวงศึกษาธิการ และเป็นร่างที่ไม่บรรจุระเบียบวาระ เพราะเกี่ยวข้อร่างการเงินที่นายกรัฐมนตรีไม่ให้นำรับรอง

ผู้ตัด

1. ชื่อผู้ตัด "ให้ตั้งคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาปรับปรุงพระราชบัญญัติเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2522 และพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. 2524" ซึ่งพิจารณาแล้วและมีมติให้ตั้งกรรมการวิสามัญ
2. ชื่อผู้ตัด "ขอให้ตั้งคณะกรรมการวิสามัญเพื่อพิจารณาปัญหาป่าสงวนแห่งชาติทั้งหมดสภาพแล้วและราษฎรได้เข้าครอบครองประกอบอาชีพเพื่อให้เกิดอนป่าสงวนแห่งชาตินั้น ๆ เสีย ซึ่งพิจารณาแล้ว และมีมติให้ตั้งกรรมการวิสามัญ
3. ชื่อผู้ตัด "ขอให้สภาพิจารณาความเหมาะสม การตั้ง เมืองหลวงสำรองที่จังหวัดระยอง ซึ่งพิจารณาแล้ว และมีมติให้คณะรัฐมนตรีขอรับไปพิจารณา

ดำเนินการ

4. ชื่อผู้ตัด "ขอให้สภาตั้งคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาศึกษาปัญหาการสัมปทานป่าไม้ และยกเลิกการทำสัมปทานป่าไม้บางพื้นที่" ซึ่งพิจารณาแล้ว และมีมติรอดยให้คณะรัฐมนตรีขอรับไปพิจารณาดำเนินการ
5. ชื่อผู้ตัด "แต่งตั้งคณะกรรมการวิสามัญศึกษาปรับปรุงพระราชบัญญัติระเบียบบริหารองค์การบริหารส่วนจังหวัด ซึ่งพิจารณาแล้วและมีมติให้ตั้งคณะกรรมการ
6. ชื่อผู้ตัด เรื่อง "ประณามการปฏิบัติหน้าที่มีชอบของ เลขานุการรัฐสภา (นางสาวบังอร อิมโธชา) ซึ่งไม่เป็นยุติตามข้อบังคับฯ ข้อ 34
7. ชื่อผู้ตัดเรื่อง "เกี่ยวกับอ้อยและน้ำตาลมีราคาตกต่ำ" ซึ่งไม่เป็นยุติตามข้อบังคับฯ ข้อ 34
8. ชื่อผู้ตัดเรื่อง "ขอให้ตั้งคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาศึกษาปัญหาเกี่ยวกับหนี้สินของเกษตรกร" ซึ่งเป็นผู้ตัดที่รอการพิจารณาในวาระที่ 1 (ตกไปเพราะมีการยุบสภา)
9. ชื่อผู้ตัดเรื่อง "ขอให้สภาตั้งคณะกรรมการวิสามัญ เพื่อศึกษาหาทางช่วยเหลือเกษตรกรผู้ประสบภาวะฝนแล้งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อดยให้เป็นโครงการถาวร ซึ่งรอการพิจารณาในวาระที่ 1 (ตกไปเพราะมีการยุบสภา)
10. ชื่อผู้ตัดเรื่อง "ให้สภาตั้งคณะกรรมการวิสามัญ เพื่อพิจารณาให้รัฐบาลหามาตรการใช้จ่ายเงินงบประมาณแผ่นดินให้ถูกต้องตามกฎหมาย และสุจริต" ซึ่งเป็นร่างที่รอการพิจารณาในวาระที่ 1 (ตกไปเพราะมีการยุบสภา)
11. ชื่อผู้ตัดเรื่อง "ขอให้ตั้งคณะกรรมการวิสามัญเพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการประมงขนาดเล็ก" ซึ่งเป็นร่างที่รอการพิจารณาในวาระที่ 1 (ตกไปเพราะมีการยุบสภา)
12. ชื่อผู้ตัดเรื่อง "ขอให้ตั้งคณะกรรมการวิสามัญศึกษารายละเอียด เกี่ยวกับการตั้งศาลเกษตร" ซึ่งเป็นร่างที่รอการพิจารณาในวาระที่ 1 (ตกไปเพราะมีการยุบสภา)
13. ชื่อผู้ตัดเรื่อง "ขอให้ตั้งคณะกรรมการวิสามัญศึกษาปัญหาการสร้างท่าเรือน้ำลึกที่มาบตาพุด จังหวัดระยอง" ซึ่งเป็นร่างที่รอการพิจารณาในวาระที่ 1 (ตกไปเพราะมีการยุบสภา)

ประวัติผู้เขียน

นายदनัย มู่สา เกิดเมื่อวันที่ 17 มิถุนายน 2505 ที่อำเภอสะเตา จังหวัดสงขลา สำเร็จมัธยมศึกษาตอนต้นจาก โรงเรียนหาดใหญ่วิทยาลัย เมื่อปี พ.ศ. 2521 สำเร็จมัธยมศึกษาตอนปลายจาก โรงเรียนสะเตา "ซรรค์ชัยกัมพลานนท์อนุสรณ์" เมื่อปี พ.ศ. 2523 หลังจากนั้น ได้เข้าศึกษาต่อที่คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ทางด้านรัฐศาสตร์-ภาษาอังกฤษ และสำเร็จการศึกษาในปี พ.ศ. 2526 ด้วยวุฒิปริญญา ศศ.บ. (รัฐศาสตร์) ได้เข้าศึกษาต่อที่บัณฑิตวิทยาลัย คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปี พ.ศ. 2527 โดยที่ภาคการศึกษาแรกได้ขอลาพักการศึกษา เนื่องจากถูกเกณฑ์เข้ารับราชการทหาร สังกัดจังหวัดทหารบก สงขลา ต.คอหงส์ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา โดยเคยทำกรานหน้าที่พลวิทยุโทรทัศน์ รุ่นที่ 1/2527 และเคยทำงานในตำแหน่ง Adjuster (พนักงานตรวจ สอบอุบัติเหตุรถยนต์) ที่สำนักงานที่ปรึกษากฎหมายสิทธิ-ธรรม (C.C.LAW) กรุงเทพมหานคร มาก่อนในปี พ.ศ. 2530

